

حکمرانی خوب شهری در ایران: اولویت‌بندی مؤلفه‌ها و معرفه‌ها

علی اصغر آدینه‌وند*

مهدی علیان**

چکیده

امروزه الگوی حکمرانی خوب شهری توانسته است نقش خود را در بهبود مدیریت شهری معاصر به‌خوبی نشان دهد. یکی از نکته‌های بسیار مهم برای پیاده‌کردن این الگو در مدیریت شهری ایران، معرفه‌سازی از مؤلفه‌های کلان حکمرانی خوب شهری و همچنین میزان اختلاف اهمیت بین این مؤلفه‌ها و معرفه‌ها باشد. در راستای نیل به هدف مذکور، مقاله حاضر که از نظر ماهیت، کاربردی و از لحاظ روش مطالعه، توصیفی-تحلیلی است، با شیوه جمع‌آوری اطلاعات پیمایشی-کتابخانه‌ای، تدوین شد. در این پژوهش ابتدا به‌صورت نظری به تحلیل و تفسیر مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری در دیگر کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه پرداخت شده است و در ادامه برای پی‌بردن به میزان اهمیت مؤلفه‌ها و معرفه‌های حکمرانی خوب شهری از الگوی تحلیلی تاپسیس استفاده شده است. به این معنا که شاخص‌ها توسط پنج متخصص در زمینه تطبیق حکمرانی خوب شهری در ایران ارزیابی شده و با استفاده از الگوی تحلیلی تاپسیس رتبه‌بندی و تجزیه و تحلیل شده است. نتایج تحقیق، اولویت و اهمیت مؤلفه‌ها و معرفه‌های حاکمیت قانون، مشارکت و عدالت را نسبت به دیگر مؤلفه‌ها و معرفه‌های حکمرانی خوب شهری برای مدیریت شهری ایران نشان می‌دهد.

واژگان کلیدی

حکمرانی خوب شهری، حاکمیت قانون، مشارکت، عدالت، الگوی تاپسیس.

* دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

Email: adineh.ir@gmail.com

** دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

Email: m.alian_87@yahoo.com

تاریخ پذیرش: ۹۵/۷/۱۰

تاریخ ارسال: ۹۵/۲/۴

فصلنامه راهبرد / سال بیست و پنجم / شماره ۸۱ / زمستان ۱۳۹۵ / صص ۳۰۵-۳۳۸

جستار گشایی

حکمرانی مفهوم جدیدی نیست، بلکه پیشینه آن به آغاز شکل‌گیری تمدن بشری می‌رسد. به بیانی ساده، مفهوم حکمرانی فرایندی از تصمیم‌سازی است؛ روندی که تصمیم‌ها در آن به اجرا درمی‌آیند (فرزین‌پاک، ۱۳۸۳: ۶۸). از این رو، می‌توان آن را به قدمت تمدن بشری دانست. به‌طور خاص یکی از نخستین مطالعات در حوزه مسائل شهری و مرتبط به این موضوع را برایان مک‌لین^۱ در اوایل دهه ۱۹۷۰ انجام داده است. او حکمرانی را فرایندی می‌داند که متضمن نظام به‌هم پیوسته‌ای است که هم حکومت^۲ و هم اجتماع^۳ را دربر می‌گیرد. افراد دیگری چون مک‌کینلی^۴، اتکینسن^۵ نیز پس از او این بحث را مطرح کرده‌اند (برک‌پور، ۱۳۸۵: ۴۹۱). بانک جهانی در مطالعات سال ۱۹۸۹ دریافت که حکمرانی (شیوه مدیریت اداره کشور یا رابطه شهروندان با حکومت‌کنندگان) موضوع محوری توسعه است. سازمان ملل در دومین کنفرانس مربوط به سکونتگاه انسانی^۶ در سال ۱۹۹۶ در استانبول تأکید کرد که در جهت استقرار حکمرانی شهری در شهرهای جهان گام برمی‌دارد و شعار خود را «فعالیت جهانی برای حکمرانی شهری پسندیده» قرار داد (برک‌پور، ۱۳۸۵: ۵۰۰). پس از آن، مفهوم جدید حکمرانی خوب در سمینارها و همایش‌های متعددی مورد بررسی قرار گرفت و از سال ۲۰۰۰ بانک جهانی هرساله گزارشی در مورد فعالیت‌ها و همکاری‌های این بانک با کشورهای مختلف با عنوان اصلاح نهادهای عمومی و تقویت حکمرانی^۷ منتشر کرده است (عربشاهی، ۱۳۸۳: ۱۲). بانک جهانی در زمره نهادهایی بوده که در راستای ترویج حکمرانی خوب شهری تلاش کرده است. این تلاش منجر به افزایش آگاهی از میزان اهمیت حکمرانی خوب شهری شده است.

بیان مسئله. مفاهیم شهروندی و حکمروایی خوب، چند سالی است که در کشور مطرح شده است. با این وجود، بستر مناسبی برای اجرای اصول حکمروایی خوب (یعنی واگذاری برخی اختیارات به سطح محلی)، چه از طرف دولت و چه از طرف مردم وجود ندارد (مقیمی، ۱۳۸۲: ۹). در چنین شرایطی جمعیت شهرنشین توقعات جدیدی از دولت دارند؛ از این رو اداره جامعه شهری با ابزار و شیوه‌های سنتی امکان‌پذیر نیست. گذار از حکومت شهری متمرکز و سلسله‌مراتبی، ویژگی یافته و حرکت به‌سوی حکمروایی خوب، غیرمتمرکز و مردم‌سالار، امری

1. Mac Lallyn

2. Government

3. Community

4. Mc Linlay

5. Atkinson

6. Habitat

7. Reform of Public Institutions and Strengthening Governance

اجتناب‌ناپذیر است؛ لذا به کارگیری رویکرد حکمروایی خوب و متناسب با بافت فرهنگی، سیاسی و اقتصادی کشورمان، به‌عنوان رویکردی که کشور را بیش‌ازپیش در مسیر توسعه پایدار هدایت خواهد کرد، ضرورت یافته است. برای دستیابی به توسعه منطقه‌ای و شهری، باید نهادهای محلی و مردمی را درگیر مسئله کرد و این امر نیازمند ایجاد جوامع مدنی است (رهنمایی و کشاورز، ۱۳۸۹: ۲۳). همچنین می‌توان اذعان کرد که پس از مطرح‌شدن الگوی حکمروایی خوب در جهان، بازنگری کلی در شیوه‌های حکومتی و مدیریتی کشورهای در حال توسعه و از جمله ایران ضرورت می‌یابد؛ زیرا با مشاهده مشکلات عدیده ناشی از شیوه‌های مدیریتی متمرکز، می‌توان دریافت که برای دستیابی به توسعه شهری و منطقه‌ای، باید نهادهای محلی و مردمی را درگیر مسئله کرد و این امر نیازمند توسعه جوامع مدنی است (اسماعیل‌زاده و صرافی، ۱۳۸۶: ۳). تجارب جهانی بیانگر آن است که حکمروایی مطلوب در جهت رفع چالش‌ها و تقاضاهای هزاره سوم میلادی، به‌طور ویژه مسائل مدیریت شهری، امری اجتناب‌ناپذیر است.

به نظر می‌رسد ارزیابی و اولویت‌بندی توسط متخصصان و همچنین تحلیل تحقیقات انجام‌شده در سایر مناطق یا کشورها، راهی مناسب برای پی‌بردن به اولویت‌بندی مؤلفه‌ها و معرفه‌های مورد مطالعه است (ملک‌زاده، ۱۳۸۷: ۱۳۸). حال با توجه به ماهیت مسئله و قابلیت‌های مدل در دستیابی به نتیجه مطلوب، روش انتخاب‌شده در این پژوهش، به‌منظور اولویت‌بندی مؤلفه‌ها و معرفه‌های حکمرانی خوب شهری، روش اولویت‌بندی ترجیحی بر اساس تشابه به پاسخ ایده‌آل (تاپسیس)^۸ است. یکی از مهم‌ترین نیازها برای بررسی و انطباق‌پذیری یک الگو (در این تحقیق، حکمرانی خوب شهری) در یک جامعه مشخص، رتبه‌بندی و اهمیت مؤلفه‌های اصلی و درنهایت طرح و انتخاب معرفه‌های مناسب برای پی‌بردن به وضعیت واقعی نمونه مورد مطالعه و همچنین پیاده‌کردن آن است. در این هنگام، همیشه برای محقق پرسش‌هایی از این دست مطرح می‌شود که برای رفع آنها، نیازمند مشورتی مناسب با متخصصین امور مربوطه است.

- آیا مؤلفه‌های انتخاب‌شده قابل ارزیابی شدن هستند؟
- آیا معرفه‌های مناسب برای ارزیابی این مؤلفه‌ها انتخاب شده است؟
- آیا مؤلفه‌ها و معرفه‌های انتخاب‌شده (برای ارزیابی) دارای وزنی متفاوت است؟
- آیا متفاوت‌بودن وزن مؤلفه‌ها و معرفه‌ها در یک ساختار، بیانگر وضع خاص آن است؟

مروری بر مطالعات صورت گرفته در کشورهای مختلف درباره حکمرانی خوب شهری. مطالعات و پژوهش‌ها در باره حکمرانی خوب شهری در سال‌های ۲۰۰۶ و ۲۰۰۷ به اوج خود رسید، این مطالعات به‌طور عمده بر روی کشورهای توسعه‌یافته و همچنین برخی کشورهای در حال توسعه انجام شده است. بانک جهانی و همچنین برنامه توسعه سازمان ملل از این مطالعات حمایت کرده‌اند. در نتیجه، نگارندگان به‌طور اجمالی به برخی از مطالعات اصلی صورت‌گرفته بر روی شهر ونکوور کانادا و شهرهای هلند (کشورهای توسعه‌یافته) و همچنین مطالعات صورت‌گرفته بر روی شهرهای هند (در حال توسعه) را مورد تحلیل و ارزیابی قرار می‌دهد.

مطالعات صورت‌گرفته در کانادا توسط کامپن و استوارت. در مطالعات کامپن و استوارت، شهر به معنای عام کلمه یعنی تعداد معینی که در یک مکان تحت لوای سیستم مدیریتی زندگی می‌کنند، تعریف شده است. بر همین اساس در راستای الگوی حکمرانی خوب شهری، پس از تعریف اولیه، تعیین مقیاس ارزیابی حکمرانی خوب شهری در شهر باید صورت گیرد. بهترین راه برای تعیین نمونه ارزیابی حکمرانی خوب شهری در یک شهر می‌تواند شهرداری و مرزهای سیاسی که مسئولیت آن را برعهده گرفته است، باشد؛ هرچند این مرزها محدود هستند و تضادهایی را در خود دارند (Stewart, 2006: 198-199). در مرحله سوم (که مرحله‌ای بسیار مهم قلمداد می‌شود) با استفاده از مؤلفه‌های جهانی حکمرانی خوب شهری، معرفه‌های بومی استخراج می‌شود. در این مرحله نیازمند معرفه‌های مناسب هستیم که هم بیانگر مؤلفه‌های اصلی حکمرانی خوب شهری و هم بیانگر روح بومی نمونه مورد مطالعه ما باشند. در نتیجه ترکیبی از مؤلفه‌ها و معرفه‌های جهانی و بومی را خواهیم داشت (Schum peter, 1978; Bollen, 1993; Bolen, 1980; Rosenstone and wolfiner, 1950: 38). در نهایت حکمرانی خوب شهری نیازمند حداقلی از ساختار و قوانین مناسب است که دسترسی به یک نظام ایده‌آل انتخاباتی را در خود داشته باشد. در واقع حکمرانی خوب شهری، کلیدی برای سازوکارهای مربوط به تصمیم‌گیری‌های سیاسی در جامعه مدرن به حساب می‌آید (Iijphart, 1997: 81).

برای رسیدن به این نتیجه که آیا نظام مدیریتی در شهر کارا می‌باشد یا نه، بهتر است تصور کنیم که تصمیمات کلی در یک اجتماع چگونه گرفته می‌شوند؟ آیا در ساختار موجود، بعضی افراد جامعه برای قوانین ارزش قائلند؟ آیا همه افراد در برابر قانون یکسان هستند؟ آیا میزان مشارکت در سطح مطلوبی قرار دارد؟ (Stewart, 2006: 198).

تحقیقات این پژوهشگران در کانادا نشان داده است که مشارکت پایین، اصلی‌ترین چالش برای حکمرانی خوب شهری است. در نتیجه، مدیریت شهر در ونکوور باید حداکثر مشارکت را

در جامعه به وجود آورد تا ترجیحات سیاسی را کمتر کند. مشارکت به خاطر تأثیرگذاری اصلی که بر حکمرانی خوب شهری دارد، می‌تواند آن را به سطح بالاتری ارتقا دهد. مشارکت پایین، به‌ویژه در انتخابات محلی می‌تواند بسیار معنادار باشد. برای رسیدن به ماهیت این اتفاق نیازمند چند پرسش و پاسخ اساسی هستیم:

آیا احتمالی برای غیبت‌های مداوم شهروندان وجود دارد؟ آیا شاهدهی برای این موضوع وجود دارد که نسبت زیادی از اعضای جامعه در روند تصمیم‌گیری‌های بلندمدت و کوتاه‌مدت غایب هستند؟ آیا این غیبت به‌طور اتفاقی توزیع شده یا اینکه روی گروه خاصی از جامعه متمرکز می‌شود؟ آیا درنهایت هزینه‌ها و بار تبعیضی بر دوش غیبت‌کنندگان است؟ اگر جواب این پرسش‌ها شفاف و معنادار باشد، قوانین تبعیضی باید مورد توجه قرار گیرد (Stewart, 2006: 201). روشن است که در یک حکومت و ساختار تبعیض‌گرا که مشارکت در آن پایین است، بسیاری از مردم متحمل رنج می‌شوند؛ در نتیجه دلیلی برای تحمل و رعایت آن قوانین وجود ندارد. این وضعیت سبب می‌شود، اشخاصی که رنج می‌برند با توجه به هویت اجتماعی خود (جنس، قومیت، طبقه و...) عمل کرده، قوانین را رعایت نکنند و ساختار را دچار چالش نمایند (Barrys, 1995: 69-70). این وضعیت نشان می‌دهد انتظار قبول وضعیت و تلاش برای بهبود جامعه از سوی کسانی که به‌طور منظم در یک زمینه محروم هستند، امری غیرمنطقی است. با تابعیت از این منطبق، اعضای جامعه بعد از مدتی این ناعدالتی را پذیرفته و به‌گونه‌ای نهادینه‌شده با آن برخورد می‌کنند؛ حتی با تغییر قوانین تبعیض‌آمیز، تبعیض در ذهن و رفتار انسان‌ها ادامه خواهد یافت (Cardinal, 2006: 138).

اطلاعات جمع‌آوری‌شده از انتخابات مدنی ۲۰۰۵ ونکوور نشان می‌دهد که جمعیت رأی‌دهندگان به‌خوبی ترکیب کلی شهر را منعکس می‌کنند. برای مثال با توجه به اینکه بیش از ۳۰ درصد جمعیت شهر، اجدادی چینی دارند، یک‌سوم جمعیت در انتخابات شرکت نکرده‌اند (Cernetig, 2005: 217-228). این اطلاعات نشان می‌دهد که نه‌تنها غیبت‌ها در انتخابات مداوم هستند، بلکه روی گروه خاصی نیز متمرکز هستند. این امر درنهایت به شکست شهرداری و دولت محلی منجر خواهد شد (Gofman and Davidson, 1992: 88).

در بعضی موارد نرخ پایین مشارکت مردمی، ممکن است در نتیجه سرپیچی مسئولان از قوانین باشد. این امر نیز نتیجه انتخابات را از وضعیت رقابتی به وضعیت تحمیلی تغییر می‌دهد؛ در نتیجه شرکت در انتخابات به‌طور مداوم کاهش می‌یابد (Stewart, 2006: 196). این تحقیقات نشان می‌دهد، چالش اصلی حکمرانی خوب شهری در کانادا (ونکوور)، ناشی از چالش‌های

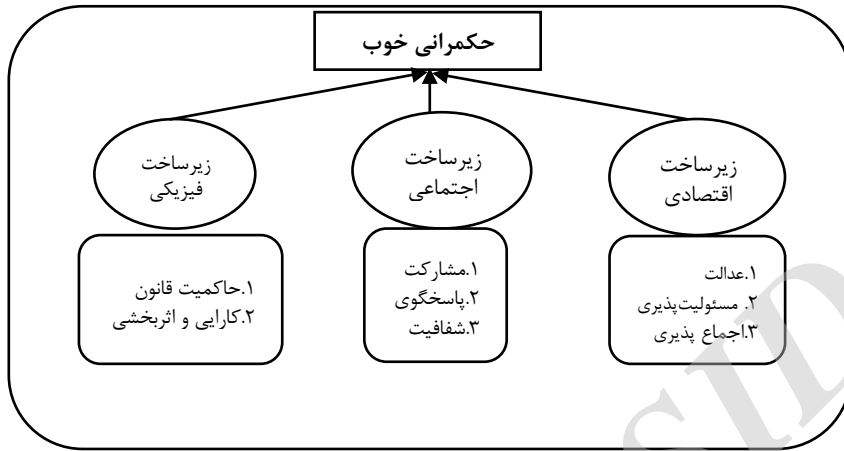
مشارکتی است؛ بنابراین، مؤلفه مشارکت نسبت به سایر مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری باید در مرکز توجه مدیران شهری کانادا قرار گیرد.

مطالعات صورت‌گرفته در هلند توسط اندرسون. اندرسون در پژوهش خود اذعان می‌کند که هدف اصلی حکمرانی خوب، افزایش میزان کنش متقابل میان بازیگران جامعه بوده و در راستای کمینه‌سازی نقاط ضعف و بیشینه‌سازی نقاط قوت به کار گرفته می‌شود. در کشور هلند بخش دولتی با توجه به تفویض اختیارات و وظایف به حکومت‌های محلی، به‌ویژه در سال ۱۹۹۰، موجب تقویت و افزایش مسئولیت حکومت‌های محلی شد. این روند واگذاری اختیارات که از سوی سازمان‌های جهانی تشویق می‌شد، حرکت به سمت افزایش مسئولیت بخش خصوصی را در پی داشت و به‌طور چشمگیری نقش بخش خصوصی در سرمایه‌گذاری‌ها افزایش یافت. این امر موجب شد که شهروندان نیز به‌عنوان فعالان اصلی روندهای سیاسی دیده شوند. از این‌رو، دولتمردان نه‌تنها به خواست مردم عمل کردند، بلکه آنها را فعالانه در همه مراحل روند سیاست شریک کردند؛ بنابراین هرچه گفتگو و ارتباط سه بخش دولتی، عمومی و خصوصی بیشتر باشد، مسیر حرکت جامعه در جهت رسیدن به توسعه اقتصادی و اجتماعی هموارتر خواهد شد. مشارکت در چنین شبکه‌ای باید بر منافع متقابل، تبادل منابع و تعهد قانونی استوار باشد تا به تعادل مناسبی منجر شود. دولت‌های محلی در هلند، سیاست‌هایی مبتنی بر حکمرانی خوب شهری را برای غلبه بر مشکلات مدیریت شهر به کار می‌گیرند. سیاست‌های تغییردهنده در هلند، معمولاً در سطوح محلی صورت می‌پذیرد (Anderson, 2001: 238). این سیاست‌ها در شهرهای هلند، اصلی‌ترین وسیله برای بهبودبخشیدن به پریشانی مدیریت شهرها می‌باشد. این سیاست دارای سه رکن اصلی است:

الف) زیرساخت اقتصادی: بر روی کاهش بیکاری و افزایش عدالت بین شهروندان، مسئولیت‌پذیری و همچنین اجماع‌پذیری استوار است.

ب) زیرساخت فیزیکی: اساساً به دنبال تغییر وضعیت شهر از راه تثبیت حاکمیت قانون برای بالابردن میزان کارایی و اثربخشی است.

ج) زیرساخت اجتماعی: از طریق شفاف‌بودن و همچنین پاسخگوبودن سیستم، سعی در جذب حداکثری مشارکت شهروندان دارد. این رویکرد در چند سال اخیر در هلند مورد توجه بوده است (Van Kampan, 2000: 200; Van Marissing and Van Kampan, 2005: 280).

شکل (۱) - اصول حکمرانی خوب شهری در هلند

(Van Marissing and Van Kampan, 2005: 280)

مطالعه صورت گرفته در هند توسط بانک جهانی و برنامه توسعه سازمان ملل. طرح‌های اجرایی در برخی از کشورهای در حال توسعه (همچون هند، آنگولا، بورکینافاسو، مصر، اتیوپی، مغولستان و...) نشان می‌دهد که حمایت‌های اساسی برنامه توسعه سازمان ملل (در بخش‌های اساسی شهر) با مسائلی همچون مشارکت، کارایی، پاسخگویی، شفافیت، عدالت، قانون‌مندی، مسئولیت‌پذیری و اجماع‌پذیری صورت گرفته است. در این مطالعات نمایندگان بخش دولتی، خصوصی و عمومی برای شرکت در این روند مورد تشویق قرار گرفته‌اند (Tuts, 2006: 20). علاوه بر حمایت برنامه توسعه سازمان ملل می‌توان از آژانس‌های وام‌دهی که از طرح حکمرانی خوب شهری حمایت می‌کنند، بانک توسعه آسیا^۹ و همچنین بانک جهانی^{۱۰} نام برد (ADB, 2009; World Bank, 2009). به‌طور مثال، تقویت شهرداری یکی از سیاست‌های اصلی بانک جهانی در کشورهای در حال توسعه، به‌ویژه در کشور هند است. این سیاست از راه تأمین بودجه دولت‌های محلی و شهرداری، سعی در توسعه یکپارچه شهری و همچنین بالابردن سطح مشارکت شهروندان و قانونمندی شهرداری‌ها دارد. این توسعه شامل ارزیابی، برنامه‌ریزی، اجرا و همچنین آینده‌نگری است (World Bank, 2009: 1).

این مطالعات نشان داده است که ظرفیت‌سازی عامل مهمی است که توسط دولت هند با همکاری نهادهای بین‌المللی برای بهبود وضعیت نظام مدیریتی شهر صورت گرفته است و برای بهبود وضعیت مدیریتی یک شهر، به‌ویژه در کشورهای جهان‌سومی مانند هند، بعضی از

9. Asian Development Bank

10. World Bank

شاخص‌های حکمرانی خوب شهری از اولویت بیشتری برخوردار هستند. به‌طور نمونه در این تحقیق نشان داده شده که قانونمندی حداکثری، عاملی است که در بهبود وضعیت مدیریتی شهرهای هند نقش مهم‌تر و تأثیرگذارتری را ایفا می‌کند. این مطالعات همچنان نشان می‌دهد که جایگزینی شوراهای پایین‌تری نسبت به شورای محلی شهر، می‌تواند در افزایش مشارکت شهروندان نقش مهمی را ایفا نماید. از طرف دیگر دولت نیز باید تلاش بیشتری برای نظارت و اجرای صحیح قانون انجام دهد (Aijaz, 2009: 387-390).

بلایر^{۱۱} (۲۰۰۰) مشارکت و پاسخگویی را برای ارتقای حکمرانی محلی مردمی دارای اهمیت بالاتری دانسته و پاسخگویی را به‌عنوان محدوده وسیع‌تری از فعالیت‌ها برای راهبرد حکمرانی محلی مردمی معرفی می‌کند. هییتات^{۱۲} (۲۰۰۴) ابتدا به تعاریفی درخصوص حکمروایی خوب شهری می‌پردازد و سپس حکمروایی خوب را شامل نهادهای رسمی، مدیریت‌های غیررسمی و سرمایه اجتماعی شهروندان معرفی می‌کند. استوارت^{۱۳} (۲۰۰۶) چهار چالش شاخص‌های در حال توسعه حکمرانی خوب شهری را تعریف مفهومی، مقیاس انتخاب، انتخاب ساده و ارزیابی شاخص‌ها معرفی کرده و پس از استدلال بیان می‌کند که مشارکت شهروندان به‌طور جدایی‌ناپذیری به حکمرانی خوب شهری در ونکوور بزرگ وابسته است و در این میان انتخابات شهرداری را فرصت خوبی برای حذف نابرابری‌ها در زمینه مشارکت شهروندان می‌داند. رامی^{۱۴} (۲۰۱۰) نیز، ظرفیت‌سازی کارگزاران شهری را به‌عنوان یک رویکرد برای تقویت شیوه‌های کار شهری معرفی می‌کند که به بهبود عملکرد شهرداری در هند منجر شده است.

به‌طور کلی حکمرانی شهری یکی از الگوهای مؤثر در زمینه علوم مدیریتی شهر است. مروری بر پژوهش‌های صورت‌گرفته نشان می‌دهد آغاز پژوهش‌های حوزه حکمرانی شهری در ایران از سال‌های ۱۳۸۲ به بعد بوده است و رفته‌رفته جامعه دانشگاهی با ضرورت پژوهش در این حوزه آشنا شد. برای جلوگیری از اطاله کلام به‌صورت مختصر به برخی از آنها اشاره می‌شود.

در ایران نیز برک‌پور (۱۳۸۱) در رساله خود نظام تصمیم‌گیری و اداره امور شهری در شهرهای ایران و به‌طور ویژه شهرهای همدان و اسلام‌شهر را الگوی حکومت شهری دانسته که با الگوی حکمروایی شهری انطباق نیافته است. الوانی و علیزاده ثانی (۱۳۸۶) روند هر یک از

11. Blair

12. UN- HABITAT

13. Stewart, Kennedy

14. Rumi Aijaz

معیارهای حکمرانی خوب (مشارکت، پاسخگویی، مسئولیت‌پذیری، عدالت و برابری، شفافیت، کارایی و اثربخشی و...) را پس از پیروزی انقلاب اسلامی تاکنون رو به بهبود (هرچند با فرازونشیب) می‌دانند. رهنمایی و کشاورز (۱۳۸۹) نیز الگوی حکمروایی خوب را متناسب با ساختار دولت و رابطه دولت و شهروندان در بستر تاریخی در ایران معرفی و این الگوی مناسب را برای ایران برتر معرفی می‌کنند. اسماعیل‌زاده و همتی (۱۳۹۱) با تبیین مفهوم حکمروایی خوب، اصول و شاخص‌های آن و رابطه آن با حقوق بشر و کاربرد آن در نظام انتخاباتی را مورد مطالعه قرار داده‌اند. موحد و همکاران (۱۳۹۴) نیز در پژوهش خود به وجود رابطه معنادار توسعه محله‌ای و حکمرانی خوب شهری اذعان می‌کنند و شاخص‌های قانون‌مداری، پاسخگویی، مسئولیت‌پذیری، مشارکت و اجماع‌محوری را برای نیل به سطح خوب توسعه محله‌ای ضروری برمی‌شمارند.

با مطالعه پیشینه پژوهش‌های این حوزه مشخص شد پژوهش‌های ارزشمندی در این رابطه انجام شده است. با بررسی بیشتر این پژوهش‌ها و جمع‌بندی آنها برای سنجش حکمرانی خوب شهری، هشت معیار مشارکت قانونمند، شفافیت، مسئولیت‌پذیری، پاسخگویی، عدالت‌محوری، توافق جمعی (اجماع‌محوری)، کارایی و اثربخشی از معیارهای اصلی است؛ هرچند در بعضی پژوهش‌ها معیارهایی مانند امنیت، فساد و ... نیز مورد بررسی قرار گرفته بود، اما از عمومیت کمتری برخوردار بود. اگرچه در دهه اخیر پژوهش‌ها و مطالعات انجام‌شده درباره مسائل و مشکلات مدیریت شهری و به‌طور ویژه حکمرانی خوب شهری روبه فزونی بوده، اما به دلیل ضعف در بخش مبانی و اصول مدیریت شهری در کشور، این پژوهش‌ها بیشتر کلی و به دنبال پوشش این ضعف بوده‌اند و به‌جز شهر تهران، در سایر شهرها با توجه به ویژگی‌ها و شرایط خاص هر شهر، از این دست مطالعات کمتر انجام گرفته است. بررسی توزیع و گستره پژوهش‌ها در کشور حاکی از آن است، مقالاتی که به‌صورت موردی انجام شده، بیشترین فراوانی را در شهر تهران و چند شهر بزرگ کشور داشته‌اند و از آنجایی که این الگو فرایندی مکان‌مبنا است، بسیاری از شهرهای کشور مورد غفلت پژوهشگران واقع شده است.

۱. مفاهیم و معیارهای جهانی حکمرانی خوب شهری

نقطه آغاز هر پژوهش، آشناکردن خواننده با تعریف اولیه و توصیفی از مفاهیم مربوطه است. در مقام تعریف، حکمرانی خوب شهری نوعی فرایند و ارتباط میان حکومت شهری و شهروندان است که هم حکومت شهری و هم جامعه مدنی را دربر می‌گیرد و بر حقانیت و تقویت عرصه عمومی تأکید دارد (برک‌پور، ۱۳۸۵: ۴۹۸). بنابر نظر اکثر صاحب‌نظران، حکمرانی خوب شهری یعنی اثرگذاری همه ارکان تأثیرگذار شهری بر مدیریت شهر با تمام سازوکارهایی که به‌سوی

تعالی شهر و شهروندان حرکت کنند؛ نه اینکه عرصه‌های عمومی و خصوصی کنار گذاشته شوند و فقط عرصه حکومتی اختیاردار آن دو باشد. به عبارت دیگر منشأ قدرت و مشروعیت در حکمرانی خوب شهری، تمام شهروندان و حضور آنها در همه صحنه‌ها و ارکان جامعه مدنی است (شهیدی، ۱۳۸۶: ۴۲). در واقع، حکمرانی خوب شهری، روندی برای تصمیم‌گیری در جهت این است که بدانیم کدام تصمیم کاربردی‌تر است (UNDP, 1997: 46). حکمرانی خوب شهری فرایندی است که دولت آن را برنامه‌ریزی و هدایت می‌کند، ولی با همکاری بخش خصوصی و همچنین شهروندان، جامعه را به پیش می‌برد (برآبادی، ۱۳۸۳: ۴۵). به‌طور کلی از براینده نظرات مختلفی که در مورد مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری بیان شده است، شاخص‌هایی که در نگاره شماره (۱) مشاهده می‌شود، به صورت خلاصه بیان شده‌اند.

نگاره شماره (۱) - مؤلفه‌های حکمرانی خوب در منابع مختلف

UNCHS	بانک جهانی	UNDP/TUGI
تمرکززدایی	مشارکت	مشارکت
دسترسی برابر به منابع	_____	عدالت
شفافیت	شفافیت	شفافیت
پاسخ‌گویی	پاسخ‌گویی	پاسخ‌گویی
_____	_____	حاکمیت قانون
مداخله مدنی	حساسیت در برابر فقر	مسئولیت‌پذیری
_____	_____	اجماع‌گرایی
کارایی	مدیریت عمومی قوی	اثربخشی و کارایی
بینش استراتژیک، پایداری	_____	_____

منبع: United Nations Centre for Human Settlements, 2000: 7; United Nations

Development Programme, 2000: 11; World Bank, 2000: 23)

با توجه به مؤلفه‌های ارائه‌شده در نگاره شماره (۱) همچنین تحقیقات سایر پژوهشگران، به نظر می‌رسد برنامه توسعه سازمان ملل مجموعه‌ای از اصول حکمرانی خوب شهری را ارائه می‌دهد که نسبت به سایر گروه‌ها از عمومیت بیشتری برخوردار است. این اصول در بعضی معانی، ترکیبی از نتایج قدرت و اهداف سیاسی است. به‌طور مثال، قدرت چقدر تأثیرگذار عمل می‌کند؟ یا فرایندهای سیاسی چقدر قانونمند عمل می‌کنند؟ با توجه به اصول ارائه‌شده، نتیجه می‌گیریم که اصول حکمرانی خوب شهری، یک وضعیت مفید را برای مدیریت شهر فراهم می‌آورد. این اصول ابزارهای توسعه‌یافته‌ای برای ارزیابی‌های عمیق در سطوح محلی و ملی می‌باشند (UNDP, 1997: 48).

نگاره شماره (۲) - مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری از دیدگاه برنامه توسعه سازمان ملل

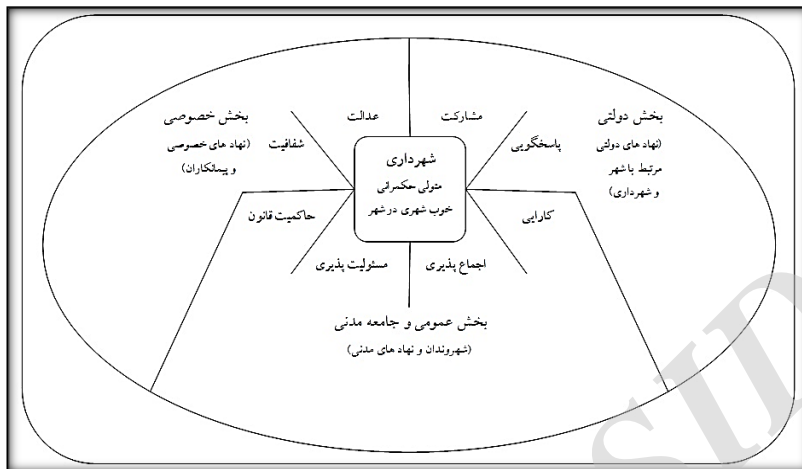
مؤلفه‌ها	تعاریف و توضیحات مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری
مشارکت	روندی که با آن بازیگران عرصه قدرت به صورت آزاد انتخاب می‌شوند و همچنین بستر مناسب برای مشارکت فعالانه شهروندان در فعالیت‌های جامعه ایجاد می‌شود.
پاسخگویی	روندی که دولت و بخش خصوصی در برابر شهروندان، پاسخگو باشند.
کارایی و اثربخشی	ثبات سیاسی و همچنین اعمال سیاست‌های مناسب و درست برای ارتقای سطح عمومی جامعه، توسط دولت و بخش خصوصی با مشارکت شهروندان و نظارت دولت.
شفافیت	شفافیت به معنای گردش آزاد اطلاعات و همچنین در دسترس بودن آن برای همه شهروندان و مشخص بودن فرایند تأیید و تصویب سیاست‌ها.
عدالت	همه شهروندان باید فرصت یکسانی برای دستیابی به خدمات و فرصت برابر برای رشد فردی داشته باشند.
حاکمیت قانون	ایجاد چارچوبی قانونی و مشروع برای ساختار و همچنین رعایت کردن آن برای همه و ترویج آن در سطح جامعه.
مسئولیت‌پذیری	شامل پذیرفتن مسئولیت شهروندان و احترام به خودمختاری‌ها و تساوی حقوق بین شهروندان است.
اجماع‌پذیری	منافع همه شهروندان باید به‌طور مستقیم و غیرمستقیم توسط نهادهای قانون در نظر گرفته شود و همه گروه‌ها و شهروندان برای رسیدن به یک توافق گسترده برای اینکه چه چیزی بهترین است، در نظر گرفته شود.

(UNDP, 1997: 31)

۱-۱. نتیجه‌گیری و ارائه الگوی تحلیلی نگارندگان از مبانی نظری تحقیق

با توجه به مبانی نظری تهیه‌شده، حکمرانی خوب شهری رویکردی است که جایگاه مناسبی را در مدیریت شهرها به‌دست آورده است تا جایی که برخی از صاحب‌نظران، حکمرانی خوب شهری را تنها راه بهبود وضعیت شهر دانسته‌اند. همچنین سازمان‌ها و نهادهای بین‌المللی همچون برنامه توسعه سازمان ملل، بانک جهانی و نیز بسیاری دیگر از این‌گونه نهادها، حمایت خود را از اجرای رویکرد حکمرانی خوب شهری بیان داشته‌اند و حتی بعضی از کشورهای جهان سوم به خاطر اجرای این سیاست‌ها مورد تشویق مالی و برنامه‌ای قرار گرفته‌اند. برای ارزیابی نهادی مانند شهرداری که به عقیده کامین، بهترین گزینه برای اجرای حکمرانی خوب شهری است، نیازمند عوامل متعددی هستیم که در الگوی تحلیلی نشان داده می‌شود. در این الگوی تحلیلی، شهرداری به‌عنوان نهاد اصلی برای اعمال چارچوب حکمرانی خوب شهری در نظر گرفته شده است. شهرداری باید نهایت همکاری را با سه گروه جامعه مدنی و شهروندان، سایر ارگان‌های دولتی (به‌ویژه ارگان‌های خدماتی تأثیرگذار بر شهر) و همچنین بخش خصوصی، از طریق رعایت حداکثری مؤلفه‌های اصلی حکمرانی خوب شهری، داشته باشد.

شکل (۲) - الگوی تحلیلی نگارندگان از مبانی نظری حکمرانی خوب شهری و نقش شهرداری

روش‌شناسی پژوهش. پژوهش حاضر از نظر ماهیت، کاربردی و از لحاظ روش مطالعه، توصیفی- تحلیلی است. شیوه جمع‌آوری اطلاعات پیمایشی- کتابخانه‌ای است. در این تحقیق ابتدا با بررسی حکمرانی خوب شهری و با توجه به نظرات کارشناسان، سعی در انتخاب بهینه برای معرفه‌سازی مناسب و مطابق با وضعیت شهرهای ایران از مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری شده است. در ادامه از پنج کارشناس خبره در این زمینه درخواست شده که به این معرفه‌ها و مؤلفه‌ها با توجه به طیف لیکرت (امتیاز ۱ به‌عنوان کم‌اهمیت‌ترین و امتیاز ۵ به‌عنوان با اهمیت‌ترین) امتیاز داده شود. درنهایت با استفاده از الگوی تاپسیس این مؤلفه و معرفه مورد ارزیابی قرار گرفته شده‌اند. کارشناسانی که به مؤلفه‌ها و معرفه‌ها (حکمرانی خوب شهری) نمره داده‌اند به شرح زیر می‌باشند:

ناصر برک‌پور، دکترای شهرسازی، استاد گروه شهرسازی دانشگاه هنر تهران، متخصص در مدیریت و حکمرانی خوب شهری.

فرزانه ساسانی‌پور، دکترای جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، استاد گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری دانشگاه خوارزمی، متخصص در حکمرانی خوب شهری.

مصطفی قدمی، دکترای جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، استاد گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری دانشگاه مازندران، متخصص در مدیریت شهری، حکمرانی خوب شهری و سیستم اطلاعات جغرافیایی در مدیریت شهری.

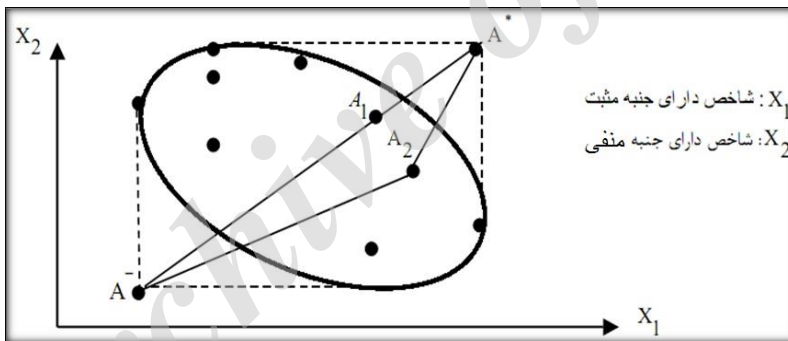
احمد میدری، دکترای اقتصاد، استاد گروه اقتصاد دانشگاه شهید چمران اهواز، متخصص در الگوی حکمرانی خوب شهری.

حبیب قلی پور، دکترای مدیریت، استاد گروه مدیریت دانشگاه مازندران و دانشگاه علوم و تحقیقات تهران، متخصص در الگوی حکمرانی خوب شهری.

۲-۱. روش تاپسیس

این الگو توسط هوانگ و یون در سال ۱۹۸۱ پیشنهاد شده است. در این روش M گزینه به وسیله N شاخص ارزیابی می شود (مؤمنی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۳۸). منطق اصولی این الگو، راه حل ایده آل مثبت و راه حل ایده آل منفی را تعریف می کند. در این الگو، گزینه های بهینه که بیشترین شباهت را با ایده آل داشته باشند؛ رتبه بالاتری را کسب می کنند. فضای هدف بین دو معیار به عنوان نمونه در شکل (۲) نشان داده شده است. A^+ و A^- به ترتیب، راه حل ایده آل مثبت و راه حل ایده آل منفی است. گزینه A_1 با نسبت گزینه A_2 فاصله کمتری تا راه حل ایده آل مثبت و راه حل ایده آل منفی را دارا است (Cheng et al, 2003: 107). در این روش علاوه بر در نظر گرفتن فاصله یک گزینه A_i از نقطه ایده آل، فاصله آن از نقطه ایده آل منفی هم در نظر گرفته می شود. فرض بر آن است که مطلوبیت هر شاخص، به طور یکنواخت افزایشی یا کاهششی است.

شکل (۳) - فضای هدف دو معیار در الگوی تاپسیس

(مؤمنی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۳۳)

۳-۱. حل مسئله با استفاده از الگوی تاپسیس

در این روش M گزینه به وسیله N شاخص بررسی می شود. به طور کلی این روش بر این مفهوم بنا شده است که گزینه انتخابی باید کمترین فاصله را با ایده آل مثبت (A^+) و بیشترین فاصله را با ایده آل منفی (A^-) داشته باشد. حل مسئله با این روش، مستلزم گام های زیر است (مؤمنی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۳۳):

- ۱- کمی کردن و بی مقیاس سازی ماتریس مورد نظر با کمک نرم اقلیدسی؛ ماتریس به دست آمده ماتریس N نامیده می شود.

$$r_{ij} = \frac{r_{ij}}{\left(\sum_{i=1}^m r_{ij}^2 \right)^{\frac{1}{2}}}, \quad (j = 1, \dots, n)$$

رابطه ۱

۲- به‌دست‌آوردن ماتریس بی‌مقیاس موزون؛ ماتریس بی‌مقیاس‌شده موزون از حاصل ضرب، ماتریس بی‌مقیاس‌سازی شده (N) در ماتریس قطری وزن‌ها (W) به‌دست‌آمده می‌آید.

$$V = N \times W_{n \times n}$$

رابطه ۲

۳- تعیین راه‌حل ایده‌آل مثبت و راه‌حل ایده‌آل منفی؛

$$V_j^+ = V$$

رابطه ۳

بردار بهترین مقادیر هر شاخص ماتریس

$$V_j^- = V$$

بردار بدترین مقادیر هر شاخص هر ماتریس

۴- به‌دست‌آوردن میزان فاصله‌ای هر گزینه تا ایده‌آل مثبت و منفی؛

$$d_i^+ = \sqrt{\sum_{j=1}^n (V_{ij} - V_j^+)^2}, i = 1, 2, \dots, m$$

فاصله اقلیدسی هر گزینه تا ایده‌آل مثبت

رابطه ۴

$$d_i^- = \sqrt{\sum_{j=1}^n (V_{ij} - V_j^-)^2}, i = 1, 2, \dots, m$$

فاصله اقلیدسی هر گزینه تا ایده‌آل منفی

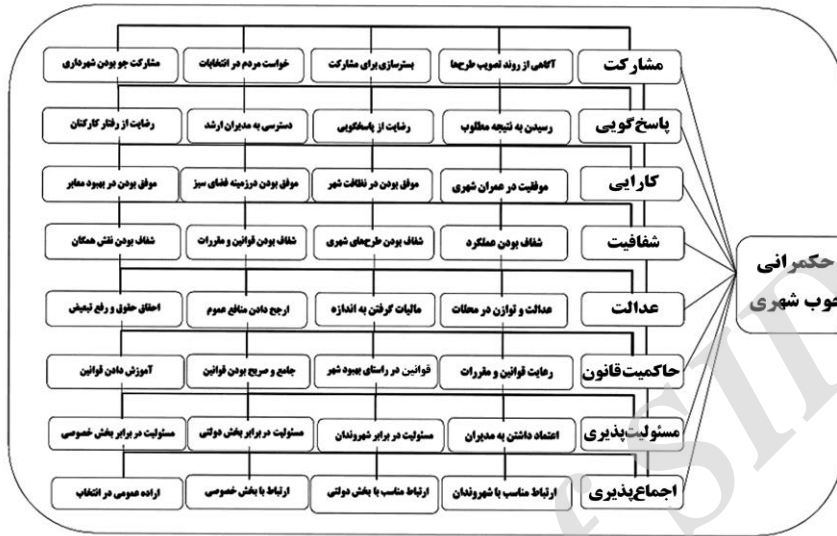
۵- تعیین نزدیکی نسبی (CL^{*}) یک گزینه به راه‌حل ایده‌آل؛

$$CL_i^* = \frac{d_i^-}{d_i^- + d_i^+}$$

رابطه ۵

رتبه‌بندی گزینه‌ها: هر گزینه‌ای که CL^{*} آن بزرگ‌تر باشد، بهتر و بالاترین رتبه را نسبت به دیگر گزینه‌ها به خود اختصاص داده است (مؤمنی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۳۳).

شکل (۴) - الگوی مفهومی مؤلفه و معرفه‌های حکمرانی خوب شهری بر اساس الگوی تاپسیس

(ترسیم: نگارندگان)

۴-۱. نتایج و بحث

۴-۱-۱. بررسی مؤلفه‌ها و معرفه‌های حکمرانی خوب شهری در ارزیابی شهرداری با استفاده از الگوی تاپسیس

در آغاز کار مؤلفه‌های اصلی حکمرانی خوب شهری که عبارتند از: مشارکت، پاسخگویی، کارایی، شفافیت، عدالت، حاکمیت قانون، مسئولیت‌پذیری و اجماع‌پذیری مورد بررسی قرار گرفته‌اند. همان طوری که در نگاره شماره (۳) قابل مشاهده است، پنج کارشناس خبره به مؤلفه‌های اصلی حکمرانی خوب شهری با توجه به طیف لیکرت (امتیاز ۱ به عنوان کم‌اهمیت‌ترین و امتیاز ۵ به عنوان با اهمیت‌ترین) امتیاز داده‌اند.

نگاره شماره (۳) - رتبه‌بندی مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری توسط کارشناسان

مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری	برک پور	قلی پور	میدری	ساسان پور	قدمی
مشارکت	۵	۴	۴	۵	۵
پاسخ‌گویی	۳	۴	۴	۴	۴
کارایی	۳	۳	۴	۴	۵
شفافیت	۳	۴	۵	۵	۵
عدالت	۴	۵	۴	۴	۵
حاکمیت قانون	۵	۵	۵	۵	۵
مسئولیت‌پذیری	۳	۴	۵	۴	۴
اجماع‌پذیری	۳	۴	۳	۳	۴

(منبع: مطالعات نگارندگان)

در مرحله بعد ماتریس امتیاز داده شده، با توجه به رابطه ۶ بی‌مقیاس می‌شود. هدف از این کار به نحوی نرمالیزه کردن امتیازات وارد شده توسط متخصصان است.

$$r_{ij} = \frac{r_{ij}}{\left(\sum_{i=1}^m r_{ij}^2\right)^{\frac{1}{2}}}, \quad (j = 1, \dots, n) \quad \text{رابطه ۶}$$

نگاره شماره (۴) - ماتریس بی‌مقیاس شده مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری

مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری	برک پور	قلی پور	میدری	ساسان پور	قدمی
مشارکت	۰/۱۷۳	۰/۱۲۱	۰/۱۱۷	۰/۱۴۷	۰/۱۳۵
پاسخ‌گویی	۰/۱۰۳	۰/۱۲۱	۰/۱۱۷	۰/۱۱۷	۰/۱۰۸
کارایی	۰/۱۰۳	۰/۰۹	۰/۱۱۷	۰/۱۱۷	۰/۱۳۵
شفافیت	۰/۱۰۳	۰/۱۲۱	۰/۱۴۷	۰/۱۴۷	۰/۱۳۵
عدالت	۰/۱۳۷	۰/۱۵۱	۰/۱۱۷	۰/۱۱۷	۰/۱۳۵
حاکمیت قانون	۰/۱۷۳	۰/۱۵۱	۰/۱۴۷	۰/۱۴۷	۰/۱۳۵
مسئولیت‌پذیری	۰/۱۰۳	۰/۱۲۱	۰/۱۴۷	۰/۱۱۷	۰/۱۰۸
اجماع‌پذیری	۰/۱۰۳	۰/۱۲۱	۰/۰۸۸	۰/۰۸۸	۰/۱۰۸

(منبع: مطالعات نگارندگان)

در مرحله بعدی ماتریس تصمیم تهیه می‌شود. در واقع ماتریس تصمیم پارامتری است و لازم است کمی شود. به این منظور تصمیم‌گیرنده برای هر شاخص وزنی را معین می‌کند. مجموعه وزن‌ها در ماتریس نرمالایزه شده ضرب می‌شود. در مرحله بعدی ماتریس بی‌مقیاس شده موزون را به دست می‌آوریم و در W که ماتریس قطری داده‌ها است، ضرب می‌شود. در این رابطه V ماتریس بی‌مقیاس شده، موزون است و W یک ماتریس قطری از وزن‌های به دست آمده از مؤلفه‌ها است. با توجه به اینکه ماتریس $W_{n \times 1}$ قابل ضرب در ماتریس تصمیم نرمالایزه شده ($n \times n$) نیست، قبل از ضرب باید ماتریس وزن را به یک ماتریس قطری $W_{n \times n}$ تبدیل کرد.

$$V = N \times W_{n \times n} \quad \text{رابطه ۷}$$

نگاره شماره (۵) - ماتریس وزن‌های به دست آمده از مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری

W: وزن‌های به دست آمده	۰/۲۸۳	۰/۱۶۹	۰/۲۲۶	۰/۲۲۶	۰/۰۹۴
------------------------	-------	-------	-------	-------	-------

(منبع: مطالعات نگارندگان)

ماتریس بی‌مقیاس شده موزون را که حاصل ضرب وزن‌های قطری است، در نگاره شماره (۵) قابل مشاهده است.

نگاره شماره (۶) - ماتریس بی‌مقیاس شده موزون مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری

مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری	برک پور	قلی پور	میدری	ساسان پور	قدمی
مشارکت	۰/۱۳۴	۰/۰۵۷	۰/۰۷۴	۰/۰۹۲	۰/۰۳۵
پاسخگویی	۰/۰۸	۰/۰۵۷	۰/۰۷۴	۰/۰۷۴	۰/۰۲۸
کارایی	۰/۰۸	۰/۰۴۲	۰/۰۷۴	۰/۰۷۴	۰/۰۳۵
شفافیت	۰/۰۸	۰/۰۵۷	۰/۰۹۲	۰/۰۹۲	۰/۰۳۵
عدالت	۰/۱۰۷	۰/۰۷۱	۰/۰۷۴	۰/۰۷۴	۰/۰۳۵
حاکمیت قانون	۰/۱۳۴	۰/۰۷۱	۰/۰۹۲	۰/۰۹۲	۰/۰۳۵
مسئولیت‌پذیری	۰/۰۸	۰/۰۵۷	۰/۰۹۲	۰/۰۷۴	۰/۰۲۸
اجماع‌پذیری	۰/۰۸	۰/۰۵۷	۰/۰۵۵	۰/۰۵۵	۰/۰۲۸

(منبع: مطالعات نگارندگان)

در مرحله بعد میزان فاصله هر گزینه تا ایده‌آل مثبت و منفی را با توجه به رابطه ۸

$$d_i^+ = \sqrt{\sum_{j=1}^n (V_{ij} - V_j^+)^2}, i = 1, 2, \dots, m$$

به‌دست آمده می‌آوریم.

$$d_i^- = \sqrt{\sum_{j=1}^n (V_{ij} - V_j^-)^2}, i = 1, 2, \dots, m$$

رابطه ۸

نگاره شماره (۷) - میزان فاصله‌ای هر گزینه تا ایده‌آل مثبت و منفی مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری

مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری	d^+	d^-
مشارکت	۰/۰۲۲۸۰۴	۰/۰۷۰۴۶۳
پاسخگویی	۰/۰۶۱۷۱۷	۰/۰۳۰۷۷۳
کارایی	۰/۰۶۶۳۷	۰/۰۲۷۷۶۷
شفافیت	۰/۰۵۵۷۸۵	۰/۰۵۴۸۸۲
عدالت	۰/۰۳۷۱۰۸	۰/۰۶۶۰۰۸
حاکمیت قانون	۰	۰/۰۷۱۹۳۷
مسئولیت‌پذیری	۰/۰۵۹۰۳۴	۰/۰۴۴۲۱۵
اجماع‌پذیری	۰/۰۶۷۳۰۵	۰/۰۱۵

(منبع: مطالعات نگارندگان)

 در ادامه تعیین نزدیکی نسبی (CL_i^*) یک گزینه به راه‌حل ایده‌آل را با توجه به فرمول زیر حساب می‌کنیم و هر گزینه‌ای که (CL_i^*) آن بزرگ‌تر باشد، بهتر و بالاترین رتبه را نسبت به سایر گزینه‌ها به خود اختصاص خواهد داد.

$$CL_i^* = \frac{d_i^-}{d_i^- + d_i^+}$$

رابطه ۹

نگاره شماره (۸) - ماتریس نهایی ایده‌آل مثبت مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری

رتبه‌بندی	وزن نهایی مؤلفه‌ها با استفاده از الگوی TOPSIS	مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری
۱	۱	حاکمیت قانون
۲	۰/۷۵۵	مشارکت
۳	۰/۶۴۱	عدالت

۳۲۲ حکمرانی خوب شهری در ایران: اولویت‌بندی مؤلفه‌ها و معرفه‌ها

۴	۰/۴۹۵	شفافیت
۵	۰/۴۲۸	مسئولیت‌پذیری
۶	۰/۳۳۲	پاسخگویی
۷	۰/۲۹۴	کارایی
۸	۰/۱۸۲	اجماع‌پذیری

(منبع: مطالعات نگارنده)

در مرحله بعدی برای معرفه‌های حکمرانی خوب شهری نیز این عملیات صورت گرفته‌شده است و درنهایت بین معرفه‌های مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری نیز وزن‌بندی نهایی صورت می‌گیرد.

مرحله نخست، رتبه‌بندی مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری توسط کارشناسان

نگاره شماره (۹) - رتبه‌بندی معرفه‌های مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری توسط کارشناسان

مؤلفه‌ها	معرفه‌های حکمرانی خوب شهری				
	رتبه‌بندی	فردی	گروهی	میدانی	سازمان‌پور
مشارکت	۵	۵	۵	۵	۵
	۴	۴	۴	۴	۴
	۵	۵	۵	۵	۵
	۵	۵	۵	۵	۵
پاسخگویی	۴	۴	۴	۳	۴
	۳	۳	۳	۳	۳
	۳	۳	۳	۳	۳
	۳	۴	۳	۳	۳
کارایی	۳	۳	۳	۳	۳
	۵	۵	۵	۴	۴
	۴	۴	۴	۳	۴
	۳	۳	۳	۳	۳
شفافیت	۴	۴	۳	۳	۳
	۴	۴	۳	۵	۴
	۴	۴	۴	۴	۴

۴	۴	۳	۴	۴	شفاف بودن نقش مدیران شهری، شهروندان، بخش دولتی، بخشی خصوصی در ساختار و قوانین شهرداری	عدالت
۵	۵	۵	۵	۵	عملکرد یکسان شهرداری در همه محلات منطقه در زمینه خدمات شهری	
۴	۴	۴	۴	۴	به اندازه گرفتن مالیات توسط شهرداری از تمام اقشار مختلف جامعه	
۵	۵	۵	۵	۵	ارجحیت منافع عموم بر منافع یک گروه خاص	
۴	۴	۵	۴	۴	تلاش شهرداری برای تکريم و احقاق حقوق شهروندی و رفع تبعیض	
۵	۵	۵	۵	۵	رعایت کردن قوانین و مقررات توسط شهرداری و یکسان انگاشتن آن برای همه افراد و گروه‌ها	حاکمیت قانون
۵	۵	۵	۵	۴	در راستای بهبود شهر قرار گرفتن قوانین شهرداری	
۵	۵	۵	۵	۴	جامع و صریح بودن قوانین شهرداری و پوشش دادن اقشار و گروه‌های مختلف جامعه	
۵	۵	۵	۵	۵	در دسترس بودن قوانین شهرداری برای همه و آموزش دادن به افراد و گروه‌های مختلف جامعه	
۴	۴	۴	۴	۴	اعتماد داشتن به مدیران شهرداری و همچنین فعالیت آنها	مسئولیت پذیری
۳	۳	۴	۳	۴	احساس مسئولیت شهرداری در برابر شهروندان	
۴	۴	۵	۴	۳	احساس مسئولیت شهرداری در برابر عملکرد خود در شهر	
۳	۳	۵	۴	۳	احساس مسئولیت شهرداری در برابر بخش‌های دولتی و همچنین بخش خصوصی	
۴	۴	۴	۴	۳	برقراری ارتباط مناسب با شهروندان و نخبگان و استفاده از نظرات آنها	اجماع پذیری
۴	۴	۴	۴	۴	برقراری ارتباط مناسب بخش‌های دولتی تأثیرگذار بر شهر	
۳	۳	۴	۴	۳	برقراری ارتباط مناسب با بخش خصوصی	
۵	۴	۴	۵	۳	در نظر گرفتن اراده عمومی برای انتخاب شهردار	

(منبع: مطالعات نگارندگان)

مرحله دوم، ماتریس بی‌مقیاس شده

نگاره شماره (۱۰) - ماتریس بی‌مقیاس شده معرفه‌های مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری

مؤلفه‌ها	مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری	برک پور	قلی پور	میدری	ساسان پور	قدمی
مشارکت	آگاه کردن شهروندان، بخش دولتی و بخش خصوصی از روند تهیه و تصویب طرح‌های شهری	۰/۰۳۹۶۸	۰/۰۳۷۵۹	۰/۰۳۸۷۵	۰/۰۳۸۴۶	۰/۰۳۸۱۶
	به وجود آوردن بستر لازم برای مشارکت‌های عام (دفع و تفکیک زباله، پرداخت عوارض و ...) توسط شهروندان، بخش دولتی و بخش	۰/۰۳۱۷۴	۰/۰۳۰۰۷	۰/۰۳۱	۰/۰۳۸۴۶	۰/۰۳۸۱۶

۳۲۴ حکمرانی خوب شهری در ایران: اولویت‌بندی مؤلفه‌ها و معرفی‌ها

خصوصی					
اعتقاد به تأثیر خواسته شهروندان، بخش دولتی و بخش خصوصی توسط شهرداری و شورای شهر و شرکت در انتخابات	۰/۰۳۸۱۶	۰/۰۳۸۴۶	۰/۰۳۸۷۵	۰/۰۳۷۵۹	۰/۰۳۹۶۸
مشارکت‌جو بودن شهرداری با شهروندان، بخش دولتی و بخش خصوصی در اقدامات تأثیرگذار	۰/۰۳۸۱۶	۰/۰۳۸۴۶	۰/۰۳۱	۰/۰۳۰۰۷	۰/۰۳۹۶۸
رسیدن به نتیجه مطلوب در مراجعه به شهرداری	۰/۰۳۰۵۳	۰/۰۳۰۷۶	۰/۰۲۳۲۵	۰/۰۲۲۵۵	۰/۰۳۱۷۴
رضایت از پاسخگویی کارمندان شهرداری	۰/۰۲۲۹	۰/۰۲۳۰۷	۰/۰۳۱	۰/۰۳۰۰۸	۰/۰۲۳۸
دسترسی راحت به مدیران ارشد شهرداری	۰/۰۳۰۵۳	۰/۰۲۳۰۷	۰/۰۲۳۲۵	۰/۰۳۰۰۷	۰/۰۲۳۸
رضایت از رفتار مناسب کارمندان و مدیران ارشد شهرداری	۰/۰۲۲۹	۰/۰۳۰۷۶	۰/۰۲۳۲۵	۰/۰۳۷۵۹	۰/۰۲۳۸
موفق بودن شهرداری در زمینه طرح‌های عمرانی	۰/۰۲۲۹	۰/۰۲۳۰۷	۰/۰۳۱	۰/۰۳۰۰۷	۰/۰۲۳۸
موفق بودن شهرداری در زمینه دفع زباله، نظافت شهر و همچنین خدمات شهری	۰/۰۲۲۹	۰/۰۳۰۷۶	۰/۰۲۳۲۵	۰/۰۳۷۵۹	۰/۰۳۹۶۸
موفق بودن شهرداری در زمینه احداث پارک‌ها و فضای سبز و همچنین نگهداری از آنها	۰/۰۳۰۵۳	۰/۰۳۰۷۶	۰/۰۲۳۲۵	۰/۰۳۰۰۷	۰/۰۳۱۷۴
موفق بودن شهرداری در زمینه ساخت معابر و همچنین بهبود وضعیت خیابان‌ها	۰/۰۲۲۹	۰/۰۲۳۰۷	۰/۰۲۳۲۵	۰/۰۲۲۵۵	۰/۰۲۳۸
شفاف بودن عملکرد شهرداری و انتشار هر شش‌ماه یک‌بار آن در سپهر عمومی	۰/۰۳۰۵۳	۰/۰۲۳۰۷	۰/۰۲۳۲۵	۰/۰۲۲۵۵	۰/۰۳۱۷۴
شفاف بودن روند تهیه و تصویب طرح‌ها و مناقصات	۰/۰۳۰۵۳	۰/۰۳۰۷۶	۰/۰۲۳۲۵	۰/۰۳۷۵۹	۰/۰۳۱۷۴
شفاف بودن قوانین و مقررات شهرداری	۰/۰۳۰۵۳	۰/۰۳۰۷۶	۰/۰۳۱	۰/۰۳۰۰۷	۰/۰۳۱۷۴
شفاف بودن نقش مدیران شهری، شهروندان، بخش دولتی و همچنین بخش خصوصی در ساختار	۰/۰۳۰۵۳	۰/۰۳۰۷۶	۰/۰۲۳۲۵	۰/۰۳۰۰۷	۰/۰۳۱۷۴
عملکرد یکسان شهرداری در همه محلات منطقه در زمینه خدمات شهری	۰/۰۳۸۱۶	۰/۰۳۸۴۶	۰/۰۳۸۷۵	۰/۰۳۷۵۹	۰/۰۳۹۶۸
به اندازه گرفتن مالیات توسط شهرداری از تمام اقشار مختلف جامعه	۰/۰۳۰۵۳	۰/۰۳۰۷۶	۰/۰۳۱	۰/۰۳۰۰۷	۰/۰۳۱۷۴
ارجحیت منافع عموم بر منافع یک گروه خاص	۰/۰۳۰۵۳	۰/۰۳۰۷۶	۰/۰۳۸۷۵	۰/۰۳۷۵۹	۰/۰۳۹۶۸

۰/۰۳۰۵۳	۰/۰۳۰۷۶	۰/۰۳۸۷۵	۰/۰۳۰۰۷	۰/۰۳۱۷۴	تلاش شهرداری برای تکریم و احقاق حقوق شهروندی و رفع تبعیض	حاکمیت قانون
۰/۰۳۸۱۶	۰/۰۳۸۴۶	۰/۰۳۸۷۵	۰/۰۳۷۵۹	۰/۰۳۹۶۸	رعایت کردن قوانین و مقررات توسط شهرداری و یکسان انگاشتن آن برای همه افراد و گروهها	
۰/۰۳۸۱۶	۰/۰۳۸۴۶	۰/۰۳۸۷۵	۰/۰۳۷۵۹	۰/۰۳۱۷۴	قرار گرفتن قوانین شهرداری در راستای بهبود شهر	
۰/۰۳۸۱۶	۰/۰۳۸۴۶	۰/۰۳۸۷۵	۰/۰۳۷۵۹	۰/۰۳۱۷۴	جامع و صریح بودن قوانین شهرداری و پوشش دادن اقشار و گروههای مختلف جامعه	
۰/۰۳۸۱۶	۰/۰۳۸۴۶	۰/۰۳۸۷۵	۰/۰۳۵۹	۰/۰۳۹۶۸	دردسترس بودن قوانین شهرداری و آموزش دادن آن به افراد و گروههای مختلف جامعه	
۰/۰۳۰۵۳	۰/۰۳۰۷۶	۰/۰۳۱	۰/۰۳۰۰۷	۰/۰۳۱۷۴	اعتماد داشتن به مدیران شهرداری و همچنین فعالیت آنها	
۰/۰۲۲۹	۰/۰۲۳۰۷	۰/۰۳۱	۰/۰۲۲۵۵	۰/۰۳۱۷۴	احساس مسئولیت شهرداری در برابر شهروندان	
۰/۰۲۲۹	۰/۰۲۳۰۷	۰/۰۳۸۷۵	۰/۰۳۰۰۷	۰/۰۲۳۸	احساس مسئولیت شهرداری در برابر عملکرد خود در شهر	
۰/۰۲۲۹	۰/۰۲۳۰۷	۰/۰۳۸۷۵	۰/۰۳۰۰۷	۰/۰۲۳۸	احساس مسئولیت شهرداری در برابر بخش های دولتی و همچنین بخش خصوصی	
۰/۰۳۰۵۳	۰/۰۳۰۷۶	۰/۰۳۱	۰/۰۳۰۰۷	۰/۰۲۳۸	برقراری ارتباط مناسب با شهروندان و نخبگان و استفاده از نظرات آنها	اجماع پذیری
۰/۰۳۰۵۳	۰/۰۳۰۷۶	۰/۰۳۱	۰/۰۳۰۰۷	۰/۰۳۱۷۴	برقراری ارتباط مناسب بخش های دولتی تأثیر گذار بر شهر	
۰/۰۲۲۹	۰/۰۲۳۰۷	۰/۰۳۱	۰/۰۳۰۰۷	۰/۰۲۳۸	برقراری ارتباط مناسب با بخش خصوصی	
۰/۰۳۸۱۶	۰/۰۳۰۷۶	۰/۰۳۱	۰/۰۳۷۵۹	۰/۰۲۳۸	در نظر گرفتن اراده عمومی برای انتخاب شهردار	

(منبع: مطالعات نگارنده)

مرحله سوم، به دست آوردن ماتریس بی مقیاس شده موزون

نگاره شماره (۱۱) - ماتریس بی مقیاس شده موزون معرفه های مؤلفه های حکمرانی خوب شهری

مؤلفه ها	مؤلفه های حکمرانی خوب شهری	برک پور	قلی پور	میدری	ساسان پور	قدمی
مشارکت	آگاه کردن شهروندان، بخش دولتی و بخش خصوصی از روند تهیه و تصویب طرح های شهری	۰/۰۶۷۷۶	۰/۰۲۸۵	۰/۰۴۳۷۷	۰/۰۳۶۷۷	۰/۰۳۷۸۷
	به وجود آوردن بستر لازم برای مشارکت های عام (دفع و تفکیک زباله، پرداخت عوارض و ...) توسط شهروندان، بخش دولتی و بخش	۰/۰۵۴۲۱	۰/۰۲۲۸	۰/۰۳۵۰۱	۰/۰۳۶۷۷	۰/۰۳۷۸۷

۳۲۶ حکمرانی خوب شهری در ایران: اولویت‌بندی مؤلفه‌ها و معرفه‌ها

خصوصی					
اعتقاد به تأثیر خواسته شهروندان، بخش دولتی و بخش خصوصی توسط شهرداری و شورای شهر و شرکت در انتخابات	۰/۰۶۷۷۶	۰/۰۲۸۵	۰/۰۴۳۷۷	۰/۰۳۶۷۷	۰/۰۳۷۸۷
مشارکت‌جو بودن شهرداری با شهروندان، بخش دولتی و بخش خصوصی در اقدامات تأثیرگذار	۰/۰۶۷۷۶	۰/۰۲۲۸	۰/۰۳۵۰۱	۰/۰۳۶۷۷	۰/۰۳۷۸۷
رسیدن به نتیجه مطلوب در مراجعه به شهرداری	۰/۰۵۴۲۱	۰/۰۱۷۱	۰/۰۲۶۲۶	۰/۰۲۹۴۱	۰/۰۳۰۳
رضایت از پاسخگویی کارمندان شهرداری	۰/۰۴۰۶۵	۰/۰۲۲۸	۰/۰۲۶۲۶	۰/۰۲۲۰۶	۰/۰۲۲۷۲
دسترسی راحت به مدیران ارشد شهرداری	۰/۰۴۰۶۵	۰/۰۲۲۸	۰/۰۲۶۲۶	۰/۰۲۲۰۶	۰/۰۲۲۷۲
رضایت از رفتار مناسب کارمندان و مدیران ارشد شهرداری	۰/۰۴۰۶۵	۰/۰۱۷۱	۰/۰۲۶۲۶	۰/۰۲۹۴۱	۰/۰۲۲۷۲
موفق بودن شهرداری در زمینه‌های پروژه‌های عمرانی	۰/۰۴۰۶۵	۰/۰۲۲۸	۰/۰۲۶۲۶	۰/۰۲۲۰۶	۰/۰۲۲۷۲
موفق بودن شهرداری در زمینه دفع زباله، نظافت شهر و همچنین خدمات شهری	۰/۰۶۷۷۶	۰/۰۲۸۵	۰/۰۳۵۰۱	۰/۰۲۹۴۱	۰/۰۲۲۷۲
موفق بودن شهرداری در زمینه احداث پارک‌ها و فضای سبز و همچنین نگهداری از آن‌ها	۰/۰۵۴۲۱	۰/۰۲۲۸	۰/۰۲۶۲۶	۰/۰۲۹۴۱	۰/۰۲۲۷۲
موفق بودن شهرداری در زمینه ساخت معابر و همچنین بهبود وضعیت خیابان‌ها	۰/۰۴۰۶۵	۰/۰۱۷۱	۰/۰۲۶۲۶	۰/۰۲۲۰۶	۰/۰۲۲۷۲
شفاف بودن عملکرد شهرداری و انتشار هر شش‌ماه یک‌بار آن در سپهر عمومی	۰/۰۵۴۲۱	۰/۰۱۷۱	۰/۰۲۶۲۶	۰/۰۲۲۰۶	۰/۰۳۰۳
شفاف بودن روند تهیه و تصویب طرح‌ها و مناقصات	۰/۰۵۴۲۱	۰/۰۲۸۵	۰/۰۲۶۲۶	۰/۰۲۹۴۱	۰/۰۳۰۳
شفاف بودن قوانین و مقررات شهرداری	۰/۰۵۴۲۱	۰/۰۲۲۸	۰/۰۳۵۰۱	۰/۰۲۹۴۱	۰/۰۳۰۳
شفاف بودن نقش مدیران شهری، شهروندان، بخش دولتی و همچنین بخش خصوصی در ساختار	۰/۰۵۴۲۱	۰/۰۲۲۸	۰/۰۲۶۲۶	۰/۰۲۹۴۱	۰/۰۳۰۳
عملکرد یکسان شهرداری در همه محلات منطقه در زمینه خدمات شهری	۰/۰۶۷۷۶	۰/۰۲۸۵	۰/۰۴۳۷۷	۰/۰۳۶۷۷	۰/۰۳۷۸۷
به‌اندازه گرفتن مالیات توسط شهرداری از تمام اقشار مختلف جامعه	۰/۰۵۴۲۱	۰/۰۲۲۸	۰/۰۳۵۰۱	۰/۰۲۹۴۱	۰/۰۳۰۳
ارجحیت منافع عموم بر منافع یک گروه خاص	۰/۰۶۷۷۶	۰/۰۲۸۵	۰/۰۴۳۷۷	۰/۰۲۹۴۱	۰/۰۳۰۳

۰/۰۳۰۳	۰/۰۲۹۴۱	۰/۰۴۳۷۷	۰/۰۲۲۸	۰/۰۵۴۲۱	تلاش شهرداری برای تکريم و احقاق حقوق شهروندی و رفع تبعیض	حاکمیت قانون
۰/۰۳۷۸۷	۰/۰۳۶۷۷	۰/۰۴۳۷۷	۰/۰۲۸۵	۰/۰۶۷۷۶	رعایت کردن قوانین و مقررات توسط شهرداری و یکسان انگاشتن آن برای همه افراد و گروه‌ها	
۰/۰۳۷۸۷	۰/۰۳۶۷۷	۰/۰۴۳۷۷	۰/۰۲۸۵	۰/۰۵۴۲۱	قرار گرفتن قوانین شهرداری در راستای بهبود شهر	
۰/۰۳۷۸۷	۰/۰۳۶۷۷	۰/۰۴۳۷۷	۰/۰۲۸۵	۰/۰۵۴۲۱	جامع و صریح بودن قوانین شهرداری و پوشش دادن اقصاء و گروه‌های مختلف جامعه	
۰/۰۳۷۸۷	۰/۰۳۶۷۷	۰/۰۴۳۷۷	۰/۰۲۸۵	۰/۰۶۷۷۶	در دسترس بودن قوانین شهرداری و آموزش دادن آن به افراد و گروه‌های مختلف جامعه	
۰/۰۳۰۳	۰/۰۲۹۴۱	۰/۰۳۵۰۱	۰/۰۲۲۸	۰/۰۵۴۲۱	اعتماد داشتن به مدیران شهرداری و همچنین فعالیت آنها	مسئولیت پذیری
۰/۰۲۲۷۲	۰/۰۲۲۰۶	۰/۰۳۵۰۱	۰/۰۱۷۱	۰/۰۵۴۲۱	احساس مسئولیت پذیری شهرداری در برابر شهروندان	
۰/۰۳۰۳	۰/۰۲۹۴۱	۰/۰۴۳۷۷	۰/۰۲۲۸	۰/۰۴۰۶۵	احساس مسئولیت پذیری شهرداری در برابر عملکرد خود در شهر	
۰/۰۲۲۷۲	۰/۰۲۲۰۶	۰/۰۴۳۷۷	۰/۰۲۲۸	۰/۰۴۰۶۵	احساس مسئولیت پذیری شهرداری در برابر بخش‌های دولتی و همچنین بخش خصوصی	
۰/۰۳۰۳	۰/۰۲۹۴۱	۰/۰۳۵۰۱	۰/۰۲۲۸	۰/۰۴۰۶۵	برقراری ارتباط مناسب با شهروندان و نخبگان و استفاده از نظرات آنها	اجماع پذیری
۰/۰۳۰۳	۰/۰۲۹۴۱	۰/۰۳۵۰۱	۰/۰۲۲۸	۰/۰۵۴۲۱	برقراری ارتباط مناسب بخش‌های دولتی تأثیر گذار بر شهر	
۰/۰۲۲۷۲	۰/۰۲۲۰۶	۰/۰۳۵۰۱	۰/۰۲۲۸	۰/۰۴۰۶۵	برقراری ارتباط مناسب با بخش خصوصی	
۰/۰۳۷۸۷	۰/۰۲۹۴۱	۰/۰۳۵۰۱	۰/۰۲۸۵	۰/۰۴۰۶۵	در نظر گرفتن اراده عمومی برای انتخاب شهردار	

(منبع: مطالعات نگارندگان)

مرحله چهارم، به دست آوردن فاصله‌ای هر گزینه تا ایده آل مثبت و منفی
نگاره شماره (۱۲) - ماتریس میزان فاصله‌ای هر گزینه تا ایده آل مثبت و منفی
معرفه‌های مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری

d ⁻	d ⁺	مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری	مؤلفه‌ها
۰/۰۳۹۷۴	.	آگاه کردن شهروندان، بخش دولتی و بخش خصوصی از روند تهیه و تصویب طرح‌های شهری	مشارکت
۰/۰۲۶۶۴	۰/۰۱۶۷۳۳	به وجود آوردن بستر لازم برای مشارکت‌های عام (دفع و تفکیک زباله، پرداخت عوارض و...) توسط شهروندان، بخش دولتی و خصوصی	
۰/۰۳۹۷۴	.	اعتقاد به تأثیر خواسته شهروندان، بخش دولتی و بخش خصوصی توسط شهرداری و شورای شهر و شرکت در	

۳۲۸ حکمرانی خوب شهری در ایران: اولویت‌بندی مؤلفه‌ها و معرفیها

انتخابات		
۰/۰۳۵۴۹	۰/۰۱	مشارکت‌جویی با شهروندان، بخش دولتی و بخش خصوصی در اقدامات تأثیرگذار بر شهر
۰/۰۱۶۷۳	۰/۰۲۶۴۵	رسیدن به نتیجه مطلوب در مراجعه به شهرداری
۰/۰۰۸۹۴	۰/۰۳۶۳۳	رضایت از پاسخگویی کارمندان شهرداری
۰/۰۰۵۴۷	۰/۰۳۸۶	دسترسی راحت به مدیران ارشد شهرداری
۰/۰۱۳۰۳	۰/۰۳۶۰۵	رضایت از رفتار مناسب کارمندان و مدیران ارشد شهرداری
۰/۰۰۵۴۷	۰/۰۳۸۶	موفق‌بودن شهرداری در زمینه طرح‌های عمرانی
۰/۰۳۱۹۳	۰/۰۱۳۰۳	موفق‌بودن شهرداری در زمینه دفع زباله، نظافت شهر و همچنین خدمات شهری
۰/۰۱۶۱۲	۰/۰۲۷۹۲	موفق‌بودن شهرداری در زمینه احداث پارک‌ها و فضای سبز و همچنین نگهداری از آنها
.	۰/۰۳۹۷۴	موفق‌بودن شهرداری در زمینه ساخت معابر و همچنین بهبود وضعیت خیابان‌ها
۰/۰۱۵۱۶	۰/۰۲۹۳۲	شفاف‌بودن عملکرد شهرداری و انتشار هر شش‌ماه یک‌بار آن در سپهر عمومی
۰/۰۲	۰/۰۲۴۰۸	شفاف‌بودن روند تهیه و تصویب طرح‌ها و مناقصات
۰/۰۱۹۴۹	۰/۰۱۹۴۹	شفاف‌بودن قوانین و مقررات شهرداری
۰/۰۱۷۶	۰/۰۲۴۶۹	شفاف‌بودن نقش مدیران شهری، شهروندان، بخش دولتی و همچنین بخش خصوصی در ساختار و قوانین شهرداری
۰/۰۳۹۷۴	.	عملکرد یکسان شهرداری در همه محلات منطقه در زمینه خدمات شهری
۰/۰۱۹۴۹	۰/۰۱۹۴۹	به اندازه‌گرفتن مالیات توسط شهرداری از تمام اقشار مختلف جامعه
۰/۰۳۹۷۴	.	ارجحیت منافع عموم بر منافع یک گروه خاص
۰/۰۲۴۶۹	۰/۰۱۷۶	تلاش شهرداری برای تکریم و احقاق حقوق شهروندی و رفع تبعیض
۰/۰۳۹۷۴	.	رعایت قوانین و مقررات توسط شهرداری و یکسان‌انگاشتن آن برای همه افراد و گروه‌ها
۰/۰۳۲۰۹	۰/۰۱۳۴۱	قرارگرفتن قوانین شهرداری در راستای بهبود شهر
۰/۰۳۲۰۹	۰/۰۱۳۴۱	جامع و صریح‌بودن قوانین شهرداری و پوشش دادن اقشار و گروه‌های مختلف جامعه
۰/۰۳۹۷۴	.	در دسترس‌بودن قوانین شهرداری برای همه و آموزش دادن به افراد و گروه‌های مختلف جامعه
۰/۰۱۹۴۹	۰/۰۱۹۴۹	اعتمادداشتن به مدیران شهرداری و همچنین فعالیت آنها
۰/۰۱۵۸۱	۰/۰۲۸۲۸	احساس مسئولیت شهرداری در برابر شهروندان
۰/۰۲۰۷۳	۰/۰۲۹۳۲	احساس مسئولیت شهرداری در برابر عملکرد خود در شهر
۰/۰۱۸۱۶	۰/۰۳۴۴۹	احساس مسئولیت شهرداری در برابر بخش‌های دولتی و همچنین بخش خصوصی
۰/۰۱۴۱۴	۰/۰۳۰۴۹	برقراری ارتباط مناسب با شهروندان و نخبگان و استفاده از نظرات آنها
۰/۰۱۹۴۹	۰/۰۱۹۴۹	برقراری ارتباط مناسب بخش‌های دولتی تأثیرگذار بر شهر

۰/۰۱	۰/۰۳۵۴۹	برقراری ارتباط مناسب با بخش خصوصی
۰/۰۲۱۴۴	۰/۰۲۹۱۵	در نظر گرفتن اراده عمومی برای انتخاب شهردار

(منبع: مطالعات نگارندگان)

مرحله پنجم، نزدیکی هر گزینه به راه حل ایده آل نهایی

نگاره شماره (۱۳) - ماتریس نهایی ایده آل مثبت معرفه‌های مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری

رتبه نهایی	وزن معرفه‌ها با استفاده از الگوی TOPSIS	معرفه‌های حکمرانی خوب شهری	مؤلفه‌ها
۱	۱	آگاه کردن شهروندان، بخش دولتی و بخش خصوصی از روند تهیه و تصویب طرح‌های شهری	مشارکت
۴	۰/۶۱۴۲۴۹	به‌وجود آوردن بستر لازم برای مشارکت‌های عام (دفع و تفکیک زباله، پرداخت عوارض و...) توسط شهرداری برای شهروندان، بخش دولتی و بخش خصوصی	
۱	۱	اعتقاد به تأثیر خواسته شهروندان، بخش دولتی و بخش خصوصی توسط شهرداری و شورای شهر و شرکت	
۲	۰/۷۸۰۱۷۱	مشارکت‌جو بودن شهرداری با شهروندان، بخش دولتی و بخش خصوصی در اقدامات تأثیرگذار بر شهر	
۱۱	۰/۳۸۷۴۴۸	رسیدن به نتیجه مطلوب در مراجعه به شهرداری	پاسخ‌گویی
۱۹	۰/۱۹۷۴۸۲	رضایت از پاسخگویی کارمندان شهرداری	
۲۰	۰/۱۲۴۱۲۱	دسترسی راحت به مدیران ارشد شهرداری	
۱۷	۰/۲۶۵۴۸۵	رضایت از رفتار مناسب کارمندان و مدیران ارشد شهرداری	کارایی
۲۰	۰/۱۲۴۱۲۱	موفق بودن شهرداری در زمینه‌های طرح‌های عمرانی	
۲	۰/۷۱۰۸۶۸	موفق بودن شهرداری در زمینه دفع زباله، نظافت شهر و همچنین خدمات شهری	
۱۲	۰/۳۶۶۰۳۱	موفق بودن شهرداری در زمینه احداث پارک‌ها و فضای سبز و همچنین نگهداری از آن‌ها	
۲۱	.	موفق بودن شهرداری در زمینه ساخت معابر و همچنین بهبود وضعیت خیابان‌ها	شفافیت
۱۵	۰/۳۴۰۸۲۷	شفاف بودن عملکرد شهرداری و انتشار هر شش‌ماه یک‌بار آن در سپهر عمومی	
۷	۰/۴۵۳۷۲۱	شفاف بودن روند تهیه و تصویب طرح‌ها و مناقصات	
۶	۰/۵	شفاف بودن قوانین و مقررات شهرداری	
۹	۰/۴۱۶۱۷۴	شفاف بودن نقش مدیران شهری، شهروندان، بخش دولتی و همچنین بخش خصوصی در ساختار و قوانین	عدالت
۱	۱	عملکرد یکسان شهرداری در همه محلات منطقه در زمینه خدمات شهری	
۶	۰/۵	به‌اندازه گرفتن مالیات توسط شهرداری از تمام اقشار مختلف جامعه	
۱	۱	ارجحیت منافع عموم بر منافع یک گروه خاص	
۵	۰/۵۸۳۸۲۶	تلاش شهرداری برای تکریم و احقاق حقوق شهروندی و رفع تبعیض	

حاکمیت قانون	۱	۱	رعایت قوانین و مقررات توسط شهرداری و یکسان‌انگاشتن آن برای همه افراد و گروه‌ها
	۳	۰/۷۰۵۲۷۵	در راستای بهبود شهر قرار گرفتن قوانین شهرداری
	۳	۰/۷۰۵۲۷۵	جامع و صریح بودن قوانین شهرداری و پوشش‌دادن اقشار و گروه‌های مختلف جامعه
مسئولیت‌پذیری	۱	۱	در دسترس بودن قوانین شهرداری برای همه و آموزش‌دادن به افراد و گروه‌های مختلف جامعه
	۶	۰/۵	اعتماد داشتن به مدیران شهرداری و همچنین فعالیت آنها
	۱۳	۰/۳۵۸۵۸	احساس مسئولیت شهرداری در برابر شهروندان
	۱۰	۰/۴۱۴۱۸۶	احساس مسئولیت شهرداری در برابر عملکرد خود در شهر
اجماع‌پذیری	۱۴	۰/۳۴۴۹۱۹	احساس مسئولیت شهرداری در برابر بخش‌های دولتی و همچنین بخش خصوصی
	۱۶	۰/۳۱۶۸۲۷	برقراری ارتباط مناسب با شهروندان و نخبگان و استفاده از نظرات آنها
	۶	۰/۵	برقراری ارتباط مناسب بخش‌های دولتی تأثیرگذار بر شهر
	۱۸	۰/۲۱۹۸۲۹	برقراری ارتباط مناسب با بخش خصوصی
	۸	۰/۴۲۳۷۹۹	در نظر گرفتن اراده عمومی برای انتخاب شهردار

(منبع: مطالعات نگارندگان)

تجزیه و تحلیل وزن‌های مؤلفه‌ها و معرفی‌های حکمرانی خوب شهری به دست آمده از الگوی ناپسیس

ماتریس حاصل ضرب وزن‌های مؤلفه‌ها و معرفی‌های نهایی، راه‌حل ایده‌آل مثبت حکمرانی خوب شهری است که در ادامه در میانگین اطلاعات حاصل از جمع‌آوری افراد در پرسشنامه‌ها مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. همان‌طور که در ارزیابی صفحات قبل قابل مشاهده است، مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری برای ارزیابی عملکرد شهرداری با توجه به شباهت به گزینه ایده‌آل دارای رتبه‌بندی‌های متفاوتی می‌باشند. در این ارزیابی‌ها، مؤلفه حاکمیت قانون با امتیاز ۱ بالاترین امتیاز را به خود اختصاص داده است. مؤلفه‌های مشارکت با امتیاز ۰/۷۵۵، عدالت با امتیاز ۰/۶۴۱، شفافیت با امتیاز ۰/۴۹۵، مسئولیت‌پذیری با امتیاز ۰/۴۲۸، پاسخگویی با امتیاز ۰/۳۳۲، کارایی با امتیاز ۰/۲۹۴ و اجماع‌پذیری با امتیاز ۰/۱۲۸ در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. در میان معرفی‌های مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری، بالاترین رتبه‌ها به معرفی‌های رعایت قوانین و مقررات توسط شهرداری و یکسان‌انگاشتن آن برای همه افراد و گروه‌ها و همچنین در دسترس بودن قوانین شهری برای همه و آموزش‌دادن به افراد و گروه‌های مختلف جامعه با امتیاز ۱ (بالاترین امتیاز) اختصاص یافته است. این معرفی‌ها زیرمجموعه مؤلفه اصلی حاکمیت قانون قرار می‌گیرند که در بین مؤلفه‌های خود بالاترین امتیاز را به دست آورده است. دو معرفی آگاه کردن شهروندان، بخش دولتی و بخش خصوصی از روند تهیه و تصویب طرح‌های

شهری و همچنین اعتقاد به تأثیر خواسته‌های شهروندان، بخش دولتی و بخش خصوصی توسط شهرداری و شورای شهر و شرکت در انتخابات با امتیاز ۰/۷۵۵ امتیاز بالا را به خود اختصاص داده است. این دو معرفه نیز در زیرمجموعه مؤلفه مشارکت جای می‌گیرند. معرفه‌های قرارگرفتن قوانین شهرداری در راستای بهبود شهر و همچنین جامع و صریح بودن قوانین شهرداری و پوشش دادن اقصا و گروه‌های مختلف جامعه با امتیاز ۰/۷۰۵۲۷ در رتبه سوم قرار می‌گیرند. این معرفه‌ها نیز در زیرمجموعه مؤلفه حاکمیت قانون تعریف می‌شوند. در رتبه‌بندی‌های بعدی معرفه ارجحیت منافع عموم بر منافع یک گروه خاص با امتیاز ۰/۶۴۰۰۱۳ در رتبه چهارم قرار می‌گیرد که این معرفه در زیرمجموعه مؤلفه عدالت تعریف می‌شود. رتبه‌های پنجم و ششم به معرفه‌های مشارکت‌جو بودن شهرداری با شهروندان، بخش دولتی و بخش خصوصی در اقدامات تأثیرگذار بر شهر با امتیاز ۰/۵۸۹۴۲ و همچنین معرفه به وجود آوردن بستر لازم برای مشارکت‌های عام (دفع و تفکیک زباله، پرداخت عوارض و...) شهروندان، بخش دولتی و بخش خصوصی با امتیاز ۰/۴۶۴۰۷ رتبه بعدی را به خود اختصاص داده است. این معرفه‌ها نیز در زیرمجموعه مؤلفه مشارکت تعریف می‌شوند. معرفه‌های تلاش شهرداری برای تکریم و احقاق حقوق شهروندی و رفع تبعیض با امتیاز ۰/۳۷۳۷۶ در رتبه هفتم و همچنین معرفه به اندازه‌گرفتن مالیات توسط شهرداری از تمام اقصا مختلف جامعه با امتیاز ۰/۳۲۰۰۷ در رتبه هشتم قرار گرفته است. این معرفه‌ها نیز در زیر مؤلفه عدالت تعریف می‌شوند. رتبه بعدی به شفاف‌بودن قوانین و مقررات شهرداری با امتیاز ۰/۲۴۷۹۶ اختصاص یافته است که این معرفه در زیرمجموعه مؤلفه شفافیت جای می‌گیرد. رتبه دهم به معرفه شفاف‌بودن روند تهیه و تصویب طرح‌ها و مناقصات با امتیاز ۰/۲۲۵۰۱ اختصاص یافته است. این معرفه نیز در زیرمؤلفه شفافیت تعریف می‌شود. معرفه اعتمادداشتن به مدیران شهرداری و همچنین فعالیت آنها با امتیاز ۰/۲۱۴۱۲ در رتبه یازدهم قرار گرفته است. این معرفه در زیرمجموعه مؤلفه مسئولیت‌پذیری تعریف می‌شود. رتبه دوازدهم به معرفه موفق‌بودن شهرداری در زمینه دفع زباله، نظافت شهر و همچنین خدمات شهری با امتیاز ۰/۲۰۹۶۸ اختصاص یافته است. این معرفه در زیرمجموعه مؤلفه کارایی تعریف می‌شود. رتبه سیزدهم به معرفه شفاف‌بودن نقش مدیران شهری، شهروندان، بخش دولتی و همچنین بخش خصوصی در ساختار و قوانین شهرداری با امتیاز نهایی ۰/۲۰۶۳۹ تعلق گرفته است که این معرفه در زیرمجموعه مؤلفه شفافیت قرار می‌گیرد. رتبه چهاردهم به معرفه احساس مسئولیت‌پذیری شهرداری در برابر عملکرد خود در شهر تعلق گرفته است. امتیاز این معرفه ۰/۱۷۳۷۳ است که در زیرمجموعه مؤلفه مسئولیت‌پذیری تعریف می‌شود. معرفه شفاف‌بودن عملکرد شهرداری و

انتشار هر شش‌ماه یک‌بار آن در سپهر عمومی با امتیاز ۰/۱۶۹۰۲ در رتبه شانزدهم قرار گرفته است. این معرفه در زیرمجموعه مؤلفه شفافیت قرار می‌گیرد. معرفه احساس مسئولیت‌پذیری شهرداری در برابر بخش‌های دولتی و همچنین بخش خصوصی با امتیاز ۰/۱۴۷۷۱ در مرتبه بعدی قرار می‌گیرد. این معرفه در زیرمجموعه مؤلفه مسئولیت‌پذیری قرار می‌گیرد. رسیدن به نتیجه مطلوب در مراجعه به شهرداری معرفه دیگری است که با امتیاز ۰/۱۲۸۹۲ در رتبه هجدهم قرار می‌گیرد. این معرفه نیز در زیرمجموعه مؤلفه پاسخگویی قرار می‌گیرد. معرفه نوزدهم موفق‌بودن شهرداری در زمینهٔ احداث پارک‌ها و فضای سبز و همچنین نگهداری از آنها است. این معرفه با امتیاز ۰/۱۰۷۹۶ در زیرمجموعه مؤلفه کارایی تعریف می‌شود. معرفه ارتباط مناسب برقرار کردن بخش‌های دولتی تأثیرگذار بر شهر با امتیاز ۰/۰۹۱۱۳ در رتبه بیستم قرار گرفته است. این معرفه در زیرمجموعه مؤلفه اجماع‌پذیری تعریف می‌شود. معرفه رضایت از رفتار مناسب کارمندان و مدیران ارشد شهرداری در رتبه بیست‌ویکم جای گرفته است. این معرفه با امتیاز ۰/۰۸۸۳۳ در زیرمجموعه مؤلفه پاسخ‌گویی قرار می‌گیرد. معرفه در نظر گرفتن اراده عمومی برای انتخاب شهردار در رتبه بیست‌ودوم جای گرفته است. امتیاز این معرفه ۰/۰۷۷۲۴ است که در زیرمجموعه مؤلفه اجماع‌پذیری تعریف می‌شود. معرفه بیست‌وسوم، معرفه رضایت از پاسخگویی کارمندان شهرداری با امتیاز ۰/۰۶۵۷۱ در زیرمجموعه مؤلفه پاسخگویی تعریف می‌شود. معرفه برقراری ارتباط مناسب با شهروندان و نخبگان و استفاده از نظرات آنها در زیرمجموعه مؤلفه اجماع‌پذیری تعریف می‌شود. این معرفه با امتیاز ۰/۰۵۷۷۴ در رتبه بیست‌وچهارم قرار می‌گیرد. معرفه دسترسی راحت به مدیران ارشد شهرداری با امتیاز ۰/۰۴۱۳ در رتبه بیست‌وپنجم جای گرفته است. این معرفه در زیرمجموعه مؤلفه پاسخگویی قرار گرفته است. برقراری ارتباط مناسب با بخش خصوصی معرفه دیگری است که با امتیاز ۰/۰۴۰۰۶ در رتبه بیست‌وششم جای گرفته است. این معرفه در زیرمجموعه مؤلفه اجماع‌پذیری قرار گرفته است. معرفه موفق‌بودن شهرداری در زمینه‌های طرح‌های عمرانی با امتیاز ۰/۰۳۶۶۱ در رتبه بیست‌وهفتم جای گرفته است. این معرفه در زیرمجموعه مؤلفه کارایی قرار می‌گیرد. پایین‌ترین امتیاز (۰) به معرفه موفق‌بودن شهرداری در زمینه ساخت معابر و همچنین بهبود وضعیت خیابان‌ها اختصاص یافته است که آخرین رتبه یعنی در رتبه بیست‌وهشتم جای گرفته است. هر یک از معرفه‌های توضیح داده‌شده در نگاره زیر قابل مشاهده است.

نگاره شماره (۱۴) - وزن نهایی معرفه‌ها و مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری با استفاده از الگوی

تاپسیس

رتبه	رتبه نهایی معرفه‌ها	مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری	مؤلفه‌ها
۲	۰/۷۵۵۵	آگاه کردن شهروندان، بخش دولتی و بخش خصوصی از روند تهیه و تصویب طرح‌های شهری	مشارکت ۰/۷۵۵۵
۶	۰/۴۶۴۰۷	ایجاد بستر لازم برای مشارکت‌های عام (دفع و تفکیک زباله، پرداخت عوارض و...) توسط شهروندان، بخش دولتی و بخش خصوصی	
۲	۰/۷۵۵۵	اعتقاد به تأثیر خواسته شهروندان، بخش دولتی و بخش خصوصی توسط شهرداری و شورای شهر و شرکت در انتخابات	
۵	۰/۵۸۹۴۲	مشارکت چوب‌ودن شهرداری با شهروندان، بخش دولتی و بخش خصوصی در اقدامات تأثیرگذار بر شهر	پاسخگویی ۰/۳۳۳۳
۱۸	۰/۱۲۸۹۲	رسیدن به نتیجه مطلوب در مراجعه به شهرداری	
۲۳	۰/۰۶۵۷۱	رضایت از پاسخگویی کارمندان شهرداری	
۲۵	۰/۰۴۱۳	دسترسی راحت به مدیران ارشد شهرداری	کارایی ۰/۲۴۴۶
۲۱	۰/۰۸۸۳۳	رضایت از رفتار مناسب کارمندان و مدیران ارشد شهرداری	
۲۷	۰/۰۳۶۶۱	موفق بودن شهرداری در زمینه‌های طرح‌های عمرانی	
۱۲	۰/۲۰۹۶۸	موفق بودن شهرداری در زمینه دفع زباله، نظافت شهر و همچنین خدمات شهری	شفافیت ۰/۴۹۵۹۲
۱۹	۰/۱۰۷۹۶	موفق بودن شهرداری در زمینه احداث پارک‌ها و فضای سبز و همچنین نگهداری از آنها	
۲۸	۰	موفق بودن شهرداری در زمینه ساخت معابر و همچنین بهبود وضعیت خیابان‌ها	
۱۵	۰/۱۶۹۰۲	شفاف بودن عملکرد شهرداری و انتشار هر شش‌ماه یک‌بار آن در سپهر عمومی	عدالت ۰/۶۴۰۱۳
۱۰	۰/۲۲۵۰۱	شفاف بودن روند تهیه و تصویب طرح‌ها و مناقصات	
۹	۰/۲۴۷۹۶	شفاف بودن قوانین و مقررات شهرداری	
۱۳	۰/۲۰۶۳۹	شفاف بودن نقش مدیران شهری، شهروندان، بخش دولتی و همچنین بخش خصوصی در ساختار و قوانین شهرداری	شاکمیت قانون ۱
۴	۰/۶۴۰۱۳	عملکرد یکسان شهرداری در همه محلات منطقه در زمینه خدمات شهری	
۸	۰/۳۲۰۰۷	به‌اندازه گرفتن مالیات توسط شهرداری از تمام اقشار مختلف جامعه	
۴	۰/۶۴۰۱۳	ارجحیت منافع عموم بر منافع یک گروه خاص	۱
۷	۰/۳۷۳۷۶	تلاش شهرداری برای تکریم و احقاق حقوق شهروندی و رفع تبعیض	
۱	۱	رعایت قوانین و مقررات توسط شهرداری و یکسان‌انگاشتن آن برای همه افراد و گروه‌ها	
۳	۰/۷۰۵۲۷	قرار گرفتن قوانین شهرداری در راستای بهبود شهر	۱
۳	۰/۷۰۵۲۷	جامع و صریح بودن قوانین شهرداری و پوشش دادن اقشار و گروه‌های مختلف جامعه	
۱	۱	دردسترس بودن قوانین شهرداری برای همه و آموزش دادن به افراد و گروه‌های مختلف جامعه	

۱۱	۰/۲۱۴۱۲	اعتماد به مدیران شهرداری و همچنین فعالیت آنها	مستولیت شهرداری ۰/۱۷۸۱۴ ۰/۱۷۸۱۴ ۰/۱۷۸۱۴
۱۶	۰/۱۵۳۵۶	احساس مسئولیت شهرداری در برابر شهروندان	
۱۴	۰/۱۷۳۷۳	احساس مسئولیت شهرداری در برابر عملکرد خود در شهر	
۱۷	۰/۱۴۷۷۱	احساس مسئولیت شهرداری در برابر بخش‌های دولتی و همچنین بخش خصوصی	
۲۴	۰/۰۵۷۷۴	برقراری ارتباط مناسب با شهروندان و نخبگان و استفاده از نظرات آنها	ارتباط ۰/۱۷۸۱۴ ۰/۱۷۸۱۴ ۰/۱۷۸۱۴
۲۰	۰/۰۹۱۱۳	برقراری ارتباط مناسب بخش‌های دولتی تأثیرگذار بر شهر	
۲۶	۰/۰۴۰۰۶	برقراری ارتباط مناسب با بخش خصوصی	
۲۲	۰/۰۷۷۲۴	در نظر گرفتن اراده عمومی برای انتخاب شهردار	

(منبع: مطالعات نگارندگان)

فرجام

نتایج حاصله از تحلیل‌ها نشان داده که مؤلفه حاکمیت قانون بر سایر مؤلفه‌ها ارجحیت دارد. بعد از مؤلفه حاکمیت قانون، مشارکت در رتبه بعدی قرار گرفته شده است. مؤلفه‌های عدالت، شفافیت، مسئولیت‌پذیری، پاسخگویی، کارایی و اجماع‌پذیری در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. این امر تأکید بر مؤلفه حاکمیت قانون و مشارکت را نسبت به دیگر مؤلفه‌ها نشان می‌دهد. نبود حاکمیت قانون و مشارکت پایین، اصلی‌ترین چالش برای حکمرانی خوب شهری در ایران است؛ در نتیجه مدیریت شهر باید با این ایده آغاز شود که حداکثر مشارکت از جامعه به‌وجود آید تا ترجیحات سیاسی کمتر شود. به‌طور نمونه، مطالعات بانک جهانی و برنامه توسعه سازمان ملل در هندوستان (به‌عنوان یک کشور در حال توسعه) نشان داده که ظرفیت‌سازی عامل مهمی است که باید توسط دولت هند با همکاری نهادهای بین‌المللی برای بهبود وضعیت نظام مدیریت شهری صورت گیرد. این مطالعات نشان داده است که برای بهبود وضعیت مدیریتی یک شهر، به‌ویژه در کشورهای جهان‌سومی مانند هند، بعضی از شاخص‌های حکمرانی خوب شهری از اولویت بیشتری برخوردار هستند. چنانکه بر اساس این مطالعات، قانونمندی حداکثری، عاملی است که در بهبود وضعیت مدیریتی شهرهای هند نقش مهم‌تر و تأثیرگذارتری را از بقیه عوامل ایفا می‌کند. این مطالعات همچنان نشان داد که جایگزینی شوراهای پایین‌تری نسبت به شورای محلی شهر می‌تواند در افزایش مشارکت شهروندان نقش مهمی را ایفا کند. از طرف دیگر دولت نیز باید تلاش بیشتری را برای طرح و اجرای صحیح قانون، به‌عنوان یک پیش‌فرض و عامل پیشران انجام دهد. همان‌طوری که در پژوهش حاضر نیز مشخص شد، اولویت مؤلفه حاکمیت قانون بر مشارکت در میان مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری قابل‌مشاهده است؛ زیرا که در یک بستر قانونمند است که یک شهرداری می‌تواند وضعیت در حال بهبودی را برای خود تأمین کند. دیگر مؤلفه‌ها نیز در بستری به نام قانونمندی

است که معنا پیدا می‌کنند. در نتیجه مؤلفه حاکمیت قانون پیشرانی بر سایر مؤلفه‌ها است. در همین راستا توصیه می‌شود:

- استفاده از حقوقدانان معتبر و آگاه به شرایط هر شهر، برای تغییر بعضی از قوانین ناسازگار با فرهنگ و وضعیت شهر؛
- وجود یک نماینده از شورای شهر به صورت تمام‌وقت برای نظارت بر اجرای قوانین و مقررات در شهرداری و همچنین مراجعه ارباب‌رجوع‌ها به او در صورت وجود مشکل در عدم رعایت قوانین و مقررات؛
- در دسترس قرار دادن قوانین و مقررات شهرداری و آموزش دادن آن به شهروندان، بخش دولتی و همچنین بخش خصوصی، مانند نوشتن قوانین به زبان ساده در بنرها یا پلاکاردهای گسترده و نصب آن در سطح محلات و مناطق شهرها؛
- استفاده از نظرات شهروندان، بخش دولتی و بخش خصوصی برای تصمیم‌گیری‌ها، به‌ویژه افراد تحصیلکرده و دانشگاهی از طریق نظرسنجی‌های مختلف در سطح محله‌ها و مناطق؛
- آگاه کردن شهروندان، بخش دولتی و بخش خصوصی از روند تهیه و تصویب طرح‌های شهری از طریق کاتالوگ‌های مختلف و همچنین جلسات و گردهمایی‌های مختلف در سطح شهر.
- حضور شهردار مناطق در سطح محلات برای جلب اعتماد عمومی و همچنین لمس کردن مشکلات منطقه؛
- وجود سامانه ارتباطی که شهروندان به راحتی بتوانند با مدیران شهری ارتباط برقرار کرده و مشکلات خود را بیان کنند.

منابع فارسی

- اسماعیل‌زاده، حسن و مجتبی همتی (۱۳۹۱)، «حکمروایی خوب، راه چاره تحقق شهر خوب»، *اطلاعات سیاسی-اقتصادی*، سال بیست‌وششم، شماره ۲ (پیاپی ۲۸۸): ۱۱۵-۱۰۲.
- اسماعیل‌زاده، حسن و مظفر صرافی (۱۳۸۶): «جایگاه حکمرانی خوب در برنامه‌ریزی شهری (طرح متروی تهران)»، *فصلنامه آمایش فضا (مدرس علوم انسانی)*، سال دهم، شماره ۱: ۲۸-۱.
- برآبادی، محمود (۱۳۸۴)، *الفبای شهر*، تهران: سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور.
- برک‌پور، ناصر (۱۳۸۱)، *گذار از حکومت شهری به حاکمیت شهری در ایران*، رساله دوره دکتری شهرسازی، دانشگاه تهران.
- برک‌پور، ناصر (۱۳۸۵)، *حکمروایی شهری و نظام اداره شهرها در ایران*، مشهد: کنفرانس برنامه‌ریزی و مدیریت شهری: ۴۹۱-۵۱۷.

پاکدین امیری، مجتبی، مرتضی پاکدین امیری و علیرضا پاکدین امیری (۱۳۸۷)، «اولویت‌بندی عوامل مالی مؤثر بر شاخص قیمت در بورس اوراق بهادار تهران با استفاده از روش TOSIS»، *تحقیقات مالی*، دوره دهم، شماره ۲۶: ۶۱-۷۶.

رهنمایی، محمدتقی و مهناز کشاورز (۱۳۸۹): «بررسی الگوی حکمروایی خوب و نقش دولت در مدیریت و اداره امور شهرها در ایران»، *پژوهش‌های بوم‌شناسی شهری*، سال اول، شماره ۱: ۵۵-۲۳.

شهیدی، محمدحسین (۱۳۸۶)، «شهرسازی، حمل‌ونقل و حکمروایی شهری»، *جستارهای شهرسازی*، سال ششم، شماره ۲۰-۱۹: ۳۸-۴۴.

عربشاهی، زهرا (۱۳۸۳)، «قانون برنامه چهارم زیر ذره‌بین حکمروایی خوب شهری»، *فصلنامه شهرداری‌ها*، سال ششم، شماره ۶۹: ۱۱-۱۶.

فرزین‌پاک، شهرزاد (۱۳۸۳)، «آموختنی‌های شهر، حکمرانی خوب چیست؟»، *فصلنامه شهرداری‌ها*، شماره ۶۹: ۳۱-۴۲.

مؤمنی، منصور، احمد جعفرنژاد و شکوفه صادقی (۱۳۹۰)، «جایابی بهینه مراکز توزیع در فرایند بازاریابی با استفاده از روش‌های ریاضی»، *مدیریت صنعتی*، دوره سوم، شماره ۶: ۱۴۸-۱۲۹.

مقیم، محمد (۱۳۸۲)، *اداره امور حکومت‌های محلی*، تهران: سمت.

ملکزاده، غلامرضا (۱۳۸۷)، «ارزیابی و رتبه‌بندی سطح فناوری شش شاخه صنعتی منتخب استان خراسان با استفاده از روش TOPSIS»، *دانش و توسعه*، دوره پانزدهم، شماره ۲۲: ۱۶۷-۱۴۹.

موحد، علی، سجاد قاسمی کفرودی، موسی کمان‌رودی و فرزانه ساسان‌پور (۱۳۹۴)، «بررسی توسعه محله‌های شهری با تأکید بر الگوی حکمروایی خوب شهری (مورد مطالعه: منطقه ۱۹ شهرداری تهران)»، *مدرس علوم انسانی*، دوره نوزده، شماره ۱: ۱۸۰-۱۴۷.

الوانی، سیدمهدی، محسن علیزاده‌ثانی (۱۳۸۶)، «تحلیلی بر کیفیت حکمرانی خوب در ایران»، *مطالعات مدیریت*، شماره ۵۳: ۱-۲۴.

منابع لاتین

ADB. (2009), *Indonesia: Capacity Building in Urban Infrastructure Management Project*, Validation Report, Independent Evaluation Department, (Available from <http://www.adb.org>).

Aijaz, Rumi (2007), *Challenges for urban local governments in India*, Asia Research Centre Working Paper 19, London: London School of Economics and Political Science.

Andersen, H T and Van Kempen, R (2001), *Governing European cities: social fragmentation, social exclusion and urban governance*, Ashgate Publishing Limited.

Blair, H. (2000), "Participation and Accountability at the Periphery: Democratic Local Governance in Six Countries", *World Development*, Vol.28. No.1: 21-39.

- Cardinal, N. (2006), "The exclusive city: identifying, measuring, and drawing attention to aboriginal and indigenous experiences in an urban context", *Cities*, Vol.23, No.3: 217-228.
- Cernetig, M (2005), "Chinese voters backed Sullivan: 70% of Chinese voters supported Sullivan", *The Vancouver Sun (November)*, B.1.
- Cheng S, Chan C.W, Huang G.H (2003), "An integrated multi-criteria decision analysis and inexact mixed integer linear programming approach for solid waste management", *Engineering Applications of Artificial Intelligence*, Vol.16, No.5: 543-554.
- Gofman, B. and Davidson, C. (1992), *controversies in minority voting*, Borrikings Institution Washington DC.
- Hopkins, M., Couture, C. and Moore, E. (2001), *moving from the heroic to the everyday: lessons learned from leading horizontal projects*, Canadian centre for management development.
- Lijphart, A. (1997), "unequal participation: democracy unresolved dilemma", *American political science review*, Vol.91, No.1: 1-14.
- Rumi, A. (2010), "Capacity building of municipal functionaries for good governance in Uttarakhand", India. *Habitat International*, Vol 34, No.4: 386-391.
- Stewart, K. (2006), "Designing good urban governance indicators: The importance of citizen participation and its evaluation in Greater Vancouver", *Cities*, Vol.23, No.3: 196-204.
- Tuts, R. (2006), Institutional building: five years of strengthening institutions, UN-Habitat training and capacity building newsletter.
- UNDP (1997), *Defining Core Characteristics of Good Governance, United Nations Development Programme, Management Development and Governance Division, Strengthening Capacity for People-Centred Development*, UNDP, New York.
- UN-HABITAT. (2004), *Urban Governance Index (UGI), A Tool to measure progress in achieving good urban governance* (Global Campaign on urban Governance).
- United Nations Centre for Human Settlements (2000), *Principles of Good Urban Governance*, UNCHS Global Campaign on Urban Governance.
- United Nations Development Programme (2000), *The urban governance initiative*, Kuala Lumpur: UNDP. (<http://www.tugi.org>).
- Van Kempen, R (2000), "Big cities policy in the Netherlands", *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, Vol.91, No.2: 197-203.

Van Marissing, E, Bolt, G, and Van Kempen, R (2005), "Urban governance and social cohesion: Effects of urban restructuring policies in two Dutch cities", *Cities*, Vol.23, No.4: 279-290.

World Bank (2000), *Cities in transition: A strategic view of urban and local government issues*, Washington, D.C.: The World Bank.

World bank (2009), *Municipal governance and institution building*, (Available from <http://web.worldbank.org>).

Archive of SID